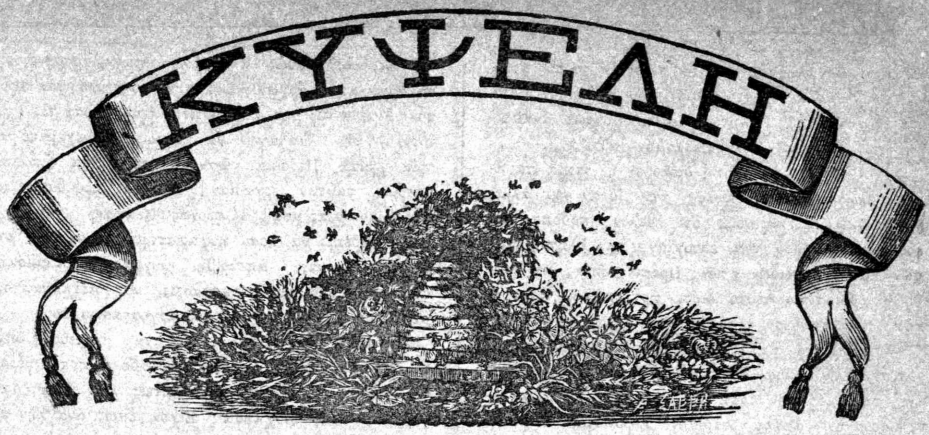

ΕΤΟΣ Γ. ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1886 ΦΥΛΛ. 48

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΕΚΣΤΑΙΝ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

(συνέχ. ὅρα προηγ. φυλλ.)

Ἐνταῦθα ἔστη ὁ Ἀκόντιος. Διὰ μέσου τῶν θάμνων ἔρριψε βλέμμα εἰς τὸν γείτονα κῆπον, ἔνθα βαθύγηρως ἀνὴρ μὲ λευκὴν κυμαινομένην γενειάδα ἠσχολεῖτο κόπτων παχείας μελαίνας σταφυλὰς καὶ καταθέτων αὐτὰς εἰς πλησίον του κείμενον κόφινον. Παρ' αὐτῷ ἀνεπαύετο, τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν προσθίων ἐπερείδων ποδῶν, κατοικίδιος δασὺς κύων. Ἐνίοτε ἤγειρεν ὁ κύων πρὸς τὴν αἱμασίαν τὴν κεφαλὴν μετὰ ἐλαφρῶν γρυλισμῶν.

— Σιῶπα, Χειμών! εἶπε τέλος ὁ γέρων ἀπειλητικῶς ὑψώσας τὸ δρέπανον καὶ ὁ Χειμὼν ἔκλησεν αὖθις τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἤρεμος ἀπέθηκε πάλιν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν προσθίων του ποδῶν... Ζωηρὰ παράστασις τοῦ διστίχου τῆς καλῆς Κορωνίδος.

Ὁ Ἀκόντιος ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ἐδυθίσθη εἰς τὴν θέαν τοῦ εἰδυλίου ἐκείνου. Ὁ προσήλιος κῆπος, ὁ σεβάσμιος, ἀλλὰ καὶ εὔρωστος κηπουρός, ὁ εὐπειθὴς, ἰσχυρὸς κύων, ἡ ἄφωνος ἡσυχία, ἡ ὑπὲρ πάντα ταῦτα ἐπικρατοῦσα, συνεκίνει αὐτὸν ὠφελίμως μετὰ τὰς ποικίλας ταραχώδεις εἰκόνας τῆς ὁδοῦ τοῦ λιμένος.

Αἴφνης ὁ κύων ἀνεπήδησε καὶ ἀφῆκε βραχὺν χαροποιὸν γρυλισμόν. Ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ κήπου ἐκείνου ἤρχετο παιδίσκη ροδόχρουν ἐσθῆτα φέρουσα, ἣν ὁρμήσας προϋπήντησεν ὁ Χειμών.

— Ἡ Νεαίρα! εἶπεν ὁ Ἀκόντιος καθ' ἑαυτόν. Ὅταν δὲ εἶδεν αὐτὴν χαιρετῶσαν καὶ ἀντιχαιρετωμένην ὑπὸ τοῦ προσφιλοῦς κυνὸς, προσέθηκεν ἔτι μᾶλλον σύννους. Ἡ ἐπιστρέφουσα οἴκοι ποιμενίς μου! Μὰ τοὺς θεοὺς πάντας, δὲν ἐννοῶ πῶς μέχρι τοῦδε διέφυγέ με, πόσον τελείως ἁρμόζει τὸ πρόσωπον, τὸ σῶμα, ὁ χαρακτὴρ τῆς, πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς φαντασίας μου! Κῆμα, ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὰς κόρας τῆς στρογγύλης πλατείας καὶ ὅτι εἶνε δειλὴ καὶ ἰδιόρρυθμος.

Ὁ γέρων ἀπέθηκε τὸ δρέπανον ἐπὶ τῶν σταφυλῶν καὶ ἔτεινε πρὸς τὴν παιδίσκην τὴν δεξιὰν λέγων·

— Καλῶς ἦλθες! Ἔκαμες καλὰς ἐργασίας;

— Ἐξαιρέτους, ἰδέ!

Ἔσυρεν ἐκ τῆς ζώνης της δερμάτινον θυλακίδιον καὶ ἀνοίξασα αὐτὸ παρουσίασεν εἰς τὸν γέροντα νὰ ἴδῃ τὸ περιεχόμενον.

— Χρυσός! εἶπεν οὗτος ἔκπληκτος. Τοῦτο εἶνε πράγματι ὡραία εἴσπραξις. Ἡ τέχνη σου πληρώνεται κατὰ τρόπον, ὅστις μὲ καθιστᾷ σχεδὸν περίφροντιν.

— Περίφροντιν; διατί;

— Ναί, τὸ καλαίσθητον καὶ ἡ συναρμογὴ τῶν χρωμάτων τῆς μικρᾶς μας Νεαίρας εἶνε βεβαίως ἄξια τιμῆς... οὐχ ἧττον ὅμως δὲν εἶνε τὰ ἄνθη σου

καὶ τόσῳ μεγάλης ἀξίας. Τὸ περσικὸν τοῦτο χρυσίον εἶνε μᾶλλον διὰ τὸ ὡραῖόν σου πρόσωπον, καὶ ἂν ἡ ἐξέχουσα τῆς Μιλήτου νεολαία οὕτως ἀναμφισβητήτως διαδηλοῖ τὸν θαυμασμὸν αὐτῆς.....

— Ἀνοησίαι, Λαογόρα! διέκοψεν ἡ νεαρὰ παιδίσκη γελῶσα. Ἐννοῶ καλῶς τὴν ἰδέαν σου· ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ....! Φρονεῖς, ὅτι ἤθελον ποδοπατήσει ὅλου μου τοῦ βίου τὴν εὐτυχίαν χάριν ὀλίγων λαμπρῶν καὶ ταραχωδῶν ἐτῶν; Πρέπει ἅπαξ διὰ παντὸς νὰ σοὶ εἴπω τοῦτο διότι πρὸ πολλοῦ παρετήρησα ποῦ τείνουσιν οἱ ὑπαινιγμοί σου.

— Τόσῳ τὸ καλλίτερον, προσέθηκεν ὁ Λαογόρας.

Καὶ πάλιν ὁ κύων ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης εἶχε τὴν κεφαλὴν παρὰ τὸ γόνυ τῆς Νεαίρας ἐπερειδομένην ἀφῆκε γρυλισμόν. Εὐρύνωτος ἀνὴρ, τὸ φαιὸν τῶν κατωτέρων τάξεων ἔνδυμα περιβεβλημένος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον, δειλὸς προβαίνων, παράδοξον δὲ κατήφειαν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπικεχυμένην ἔχων, ἐπὶ δὲ τῇ θέᾳ τῆς Νεαίρας μικρόν τι ταύτην διασκεδάσας.

— Ἐπιτρέπεται; ἠρώτησε διστάζων.

— Χαίροις, Βάϊε, εἶπεν ὁ Λαογόρας, φρονῶ ὅτι γνωρίζεις πόσον εὐάρεστος εἶνε πάντοτε ἡ ἐπίσκεψίς σου.

Προὐχώρησε πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ ἔτεινε ἐγκαρδίως τὴν δεξιάν. Μετ' ὀλιγωτέρας ὅμως προθυμίας καὶ πως δυσαρέστως ἔτεινε καὶ ἡ Νεαίρα τὴν ἰδικήν της.

— Τί σὲ ὁδηγεῖ ἐνταῦθα τοιαύτην ὥραν; ἠρώτησεν ὁ γέρων, σὲ τῶν πάντων ἐργατῶν ἀκνότατον;

— Ἀπρόοπτος τῆς τύχης περίστασις, ἀπεκρίθη ὁ Βάϊος. Φαντασθῆτε, ἐξηκολούθησε στρέψας ἐταστικὸν πρὸς τὴν Νεαίραν βλέμμα, πρὸ ἡμισείας ὥρας διῆλθον ἐπὶ τοῦ ἅρματός των πρὸ τοῦ σιδηρουργείου μου ὁ ἄρχων Χαρίδημος μετὰ τῆς θυγατρός του Κυδίππης. Μετέβαινον εἰς τὸν λιμένα ὅπου ὁρμοῦσιν αἱ δύο χρυσοποίκιλτοι τῆς πόλεως τριήρεις. Λέγεται ὅτι ἀπέρχεται δι' ἐργασίας ἐπί τινας ἡμέρας εἰς τὴν Σάμον. Τριάκοντα περίπου βήματα μακρὰν τοῦ ἐργοστασίου μου ἐθραύσθη ὁ ρυμὸς τοῦ ἅρματος. Οἱ ἵπποι πτοηθέντες ἐξ Ἀφρικανικοῦ λέοντος, ὅστις ἐντὸς σιδηροῦ κλωβοῦ μετεφέρετο εἰς τὸν λιμένα, ἀνεπήδησαν ἀποτόμως πρὸς τὰ πλάγια. Οὕτως ἐπῆλθε τὸ ἀτύχημα... πρὸς εὐτυχίαν ὅμως ἰδικήν μου, διότι ἔσπευσα ἀμέσως ἐσταμάτησα τοὺς τρέμοντας καὶ φρυάττοντας ἵππους καὶ προσεφέρθην νὰ διορθώσω ἀμέσως τὴν βλάβην. Εἶχον ἤδη ἔτοιμον ἐν τῷ ἐργοστασίῳ μου ρυμὸν καταλλήλου μεγέθους. Κοχλίαι καὶ σκαλμοὶ ἐν βραχεῖ ἀφῃρέθησαν καὶ συντόνως ὡς Ἡφαιστος μετεχειριζόμην τὴν στιβαρὰν λαβίδα. Μετ' οὐ πολύ, καὶ συντομώτερον τῆς διηγήσεώς μου, ὁ νέος ρυμὸς, εὐτελέστερος μὲν τοῦ θραυσθέντος, ἀλλ' ἱκανῶς καλῶς, ἦτο προσηρμοσμένος εἰς τὸ ἅρμα καὶ ὁ ἄρχων ἠδύνατο νὰ συνεχίσῃ τὸν πρὸς τὸν λιμένα δρόμον του. Πρὶν ἢ ὅμως δώσῃ εἰς τὸν ἡνίοχον τὴν διαταγὴν νὰ προχωρήσῃ ἐνεχείρισέ μοι τρία χρυσᾶ Περσικά. Φαντασθῆτε! τρία διὰ τὴν μετρίαν ταύτην ἐργασίαν! Ὡραία προσθήκη εἰς τὰς οἰκονομίας μου! Τί φρονεῖς Νεαίρα;

— Πρέπει νὰ ἦσαι ἠυχαριστημένος ἐκ τῆς σημερινῆς ἡμέρας, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ἡ παιδίσκη. Εἴθε ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις νὰ διέρχηται συχνάκις ὁ Χαρίδημος διὰ τοῦ ἐργοστασίου σου.

— Εἴθε, ἐὰν δύναταί τις νὰ ἱκετεύσῃ ὑπὲρ τούτου τοὺς θεούς. Ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὸν γέροντα ἐξηκολούθησε. Δὲν ἀγανακτεῖς κατ' ἐμοῦ, Λαογόρα ἐὰν σᾶς ἠνόχλησα; Εἶχον ὅμως ἀνάγκην ἀέρος, ὤφειλον νὰ σᾶς ἀνακοινώσω τὸ ἀνέλπιστον τοῦτο συμβάν μου.

Ὁ Λαογόρας ἐξεδήλωσε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ, ἤγειρε τὸν κόφφινον, ἐφ' οὗ ἔκειντο αἱ κοπεῖσαι σταφυλαί, προσέκλινε πατρικῶς καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὴν οἰκίαν μειδιῶν καὶ λέγων.

— Εἰπέτε τα μόνοι σας μὲ τὴν Νεαίραν, ἐγὼ ἔχω διάθεσιν νὰ κοιμηθῶ ὀλίγον. Εἰς τὴν ἡλικίαν μου κοπιάζει καὶ ἡ ἐλαφροτάτη ἐργασία καὶ ἀπαυδᾷ τὸν ὀγδοηκοντούτην γέροντα.

Ἡ Νεαίρα ἔδακνε τὰ χείλη. Ἐφαίνετο ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐπανέλθῃ καὶ αὕτη εἰς τὰ δωμάτιά της. Τὸ ἱκετευτικὸν βλέμμα, ὅπερ ὁ Βάϊος ἔρριψε πρὸς αὐτὴν, ἐκίνησε τὴν συμπάθειάν της καὶ ἔμεινε.

— Πόσον εὔρωστος εἶνε ἀκόμη! εἶπεν ὁ Βάϊος προσβλέπων τὸν ἀπερχόμενον γέροντα.

— Ἦτο πάντοτε δι' ὅλου του τοῦ βίου μέτριος καὶ ἐργατικὸς, ἀντεῖπεν ἡ Νεαίρα πικρῶς.

— Ἐργατικός... δὲν εἶμαι καὶ ἐγώ;

— Ἀλλ' εἶσαι καὶ οἰνοπότης.

Ὁ Βάϊος προσέκλινε περίλυπος τὴν κεφαλὴν καὶ προσέθηκε σύννους.

— Ναί! Ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἐγνώρισα τὴν Νεαίραν.

— Λίαν κολακευτικὸν διὰ την Νεαίραν. Ἐν τοσούτῳ ὁ Λαογόρας φαίνεται ἰσχυρότερός σου κατὰ τὸν χαρακτῆρα, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἡ γνωριμία μου δὲν ἐξήσκησε τόσον κακὴν ἐπιρροήν.

— Ἐκεῖνος καὶ ἐγώ! εἶπε στενάζων ὁ νέος ἀνήρ. Ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ ἦνε πάππος σου.

— Τί σημαίνει τοῦτο;

— Ἄχ, Νεαίρα, τὸ ἐννοεῖς.... ἀλλ' ὑποκρίνεσαι κουφότητα. Ἐὰν τοὐλάχιστον ἠδυνάμην, ὅπως ὁ οἰκοδεσπότης σου Λαογόρας, νὰ φροντίζω περὶ σοῦ, νὰ σὲ χαιρετῶ ἐπανερχομένην εἰς τὴν οἰκίαν, νὰ σὲ βοηθῶ διὰ συμβουλῶν καὶ ἔργων, ὅταν ἔχῃς φροντίδας...

— Δὲν ἔχω καμμίαν, διέκοψεν ἀποτόμως ἡ Νεαίρα.

— Ποίαν ἡλικίαν ἔχεις νῦν, γλυκεῖα Νεαίρα; ἠρώτησε μετὰ βραχεῖαν παῦσιν ὁ Βάϊος.

— Δέκα καὶ ἓξ ἐτῶν... τὸ γνωρίζεις.

— Δεξαεξαέτις! καὶ ὁ Ἔρως δὲν συνεκίνησεν ἀκόμη τὴν καρδίαν σου;

— Ὄχι. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτο τοῦτο, τί σὲ ἐνδιαφέρει; Μήπως ὀφείλω νὰ σοὶ γνωρίσω τῆς καρδίας μου τὰ ἀπόρρητα;

Ὁ Βάϊος ἔρριψε ταχὺ κύκλῳ βλέμμα. Ἰδὼν ὅτι ἦτο μόνος μετὰ τῆς Νεαίρας, οὐδόλως σκεπτόμενος τὸν πέραν τῆς αἰμασιᾶς τῶν μυρσινῶν κῆπον τῆς Κορωνίδος, ἥρπασε τὴν χεῖρά της μετὰ δειλοῦ πάθους.

— Πρέπει λοιπὸν λέξιν πρὸς λέξιν νὰ σοὶ εἴπω ὅ,τι ἠδύνασο νὰ ἐννοήσῃς; εἶπε μετὰ σφοδρότητος. Σὺ καὶ ἡ σκληρότης τῆς καρδίας σου εἶσθε τῆς οἰνοποσίας μου αἱ αἰτίαι. Ναὶ, σκῶπτέ με! Πάσχω ἐκ τοῦ πρὸς σὲ ἔρωτος, καὶ ἂν τώρα, ὅτε καθαρῶς σοὶ τὸ ἐδήλωσα, δὲν μοὶ δώσῃς ἐλπίδας, ἀπέρχομαι εἰς τὸν βράχον τῶν Διοσκούρων καὶ πίπτω κατὰ κεφαλῆς κατὰ κρημνῶν. Τότε δὲ δύνασαι νὰ γνωρίζῃς ὅτι ὁ χαλκεὺς Βάϊος ἀπέθανε διὰ σέ.

Ἡ Νεαίρα ἐγέλα καὶ εἶπε σαρκάζουσα·

— Σπεύδεις τόσον πολὺ δι' αὐτὸ τὸ πήδημα;

Ὁ Βάϊος ἔρριψε πρὸς αὐτὴν βλέμμα καταβιβρωσκούσης ἀγάπης, καὶ εἶπε βαιᾷ τῇ φωνῇ

— Ἄνευ σοῦ, Νεαίρα, δὲν δύναμαι νὰ ζήσω.

— Ζῆσε λοιπὸν τότε μετ' ἐμοῦ! ἀπήντησε καὶ πάλιν γελῶσα ἡ Νεαίρα. Τίς λοιπὸν σοῦ τὸ ἀπαγορεύει. Ἐὰν θέλῃς νὰ ἦσαι ὀλιγώτερον φορτικὸς καὶ ν' ἀφίσῃς τοὺς αἰωνίους στεναγμοὺς, δυνάμεθα νὰ εἴμεθα φίλοι, ἀληθεῖς φίλοι. Ἡ πρός με διάθεσίς σου μὲ συγκινεῖ, καὶ ἂν ὀφείλω δημοσίᾳ νὰ σοὶ τὸ ὁμολογήσω....

— Ὦ, εἶσαι καλὴ, Νεαίρα! διέκοψεν αὐτὴν ὁ Βάϊος, καὶ εἰς τοὺς λόγους του, εἰς τὴν φωνήν του ἐνείχετο τοιοῦτον ἀκαταπόνητον πάθος, ὥστε ἡ Νεαίρα πτοηθεῖσα ἔκραξε πρὸς αὐτὸν τὰ ῥοδινὰ συσπῶσα χείλη.

— Φύγε! Μοῦ χάνεις τὴν ἡμέραν μὲ τὰς παραδόξους ἐκφράσεις σου. Σοὶ τὸ λέγω καθαρῶς: Δὲν σὲ ἀγαπῶ... ὅλως διόλου· καὶ ἂν ἀκόμη δεκάκις μὲ ἀπειλήσῃς διὰ τῆς κατακρημνίσεώς σου ἀπὸ τῶν βράχων τῶν Διοσκούρων. Ἄφες τὴν χεῖρά μου, Βάϊε! Δὲν μοὶ ἀρέσκουσι τὰ τοιαῦτα θωπεύματα. Βάϊε! Τί ἐπιχειρεῖς! Πήγαινε! Σοῦ τὸ ἐπιβάλλω!

Κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους ὁ Βάϊος τὸ μὲν ἐκ παραφορᾶς, τὸ δὲ ἐξ ἀκατασχέτου πόθου συνέσφιγξε τὸν ἁβρὸν αὐτῆς βραχίονα διὰ τῶν ἀκόμψων δακτύλων του. Ἀπέσπασεν ἐν τούτοις ἡ Νεαίρα τὴν χεῖρά της μετὰ χειρονομίας οἷα ἐκείνη δι' ἧς ἀποπέμπει τις ἐνοχλητικὸν ἐπαίτην. Ὁ Χειμὼν, ὅστις ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ γέροντος ἔκειτο ἐξηπλωμένος ὑπὸ τὴν σκιὰν ῥοιᾶς, ὥρμησε νῦν καταμετρῶν τὸν ἐπιθετικὸν ἐραστὴν διὰ βλεμμάτων λίαν ἐχθρικῶν καὶ προκλητικῶν γρυλισμῶν.

— Συγχώρησόν μοι, Νεαίρα! ἐψέλλισεν ὁ Βάϊος κλίνων τὴν κεφαλήν.

— Πήγαινε! Δὲν τὸ ἀνέχομαι. Ἐὰν δέ ποτε πάλιν ἤθελες τολμήσει.

— Οὐδέποτε! Οὐδέποτε! Μὰ ὅλους τοὺς Θεούς! Εἰπέ μοι μόνον ὅτι δὲν ἀγανακτεῖς κατ' ἐμοῦ.

— Καλῶς, δὲν ἀγανακτῶ. Κάμε μόνον ταχέως νὰ ἀπέλθῃς εἰς τὴν οἰκίαν σου.

— Ὑγίαινε, εἶπε στενάζων ὁ χαλκεὺς καὶ τελευταῖον πλῆρες αἰσθήματος βλέμμα ἐπὶ τῆς συμπαθοῦς μορφῆς ῥίψας ἀπῆλθε βραδυπορῶν.

— Ἔλα, Χειμών! εἶπε νῦν ἡ Νεαίρα καλοῦσα τὸν κύνα της πρὸς ἑαυτήν. Δὲν εἶναι ἀληθὲς, Χειμών μου, οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψῃς νὰ πάθῃ τι ἡ Νεαίρα σου; Περίμενε, πιστέ μου σύντροφε, κατόπιν θέλεις ἀμειφθῆ διὰ τὴν πρᾶξίν σου.

Τὸ ζῶον ἔσαινε τὴν οὐρὰν προσβλέπον τὴν Νεαίραν, ὥστε ὁ Ἀκόντιος, ὅστις καταλιπὼν τὸ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κήπου ὕψωμα, ὁπόθεν παρέστη μάρτυς τῆς προεκτεθείσης σκηνῆς, ἐπλησίασε πρὸς τὴν αἰμασιὰν, ἀνεμνήσθη καὶ αὖθις τῆς εἰκόνος τῆς ποιμενίδος του. Ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Νεαίρα κατῴκει τόσον πλησίον εἰς τὴν οἰκίαν του, συνεκίνησεν αὐτὸν ὅλως κατ' ἰδιάζοντα τρόπον. Οἱ γείτονες φυσικῶς εἰσὶ πάντοτε καλοὶ φίλοι. Ἐν τῇ περιπτώσει δὲ ταύτῃ τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο αὐτῷ θαυμάσιον, διότι θείαν βούλησιν ἐθεώρει ὅτι ὡδηγεῖτο μοιραίως ἐνώπιον τοῦ μόνου ζῶντος πλάσματος, μεθ' οὗ ἐκτὸς τοῦ Μελχνίππου εἶχεν ἐνταῦθα ἐν Μιλήτῳ σχέσιν τινά.

Ἦτο ἤδη ἕτοιμος νὰ καλέσῃ κατ' ὄνομα τὴν παιδίσκην, ὅτε ἡ Νεαίρα ἐν ζωηρῷ θαυμασμῷ ἐφώναξε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διότι διὰ μέσου τῶν μυρσινῶν διέκρινε τὸν νεανίαν, ἐξεπλάγη καὶ ζωηρὸν ἐρώθημα ἐπεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου της.

— Σὺ ἐνταῦθα ἐν τῷ οἴκῳ τῆς Κορωνίδος; ἠρώκησε πλησιάζουσα τὴν αἰμασιάν.

—Καὶ σὺ γείτων μου; ἀντηρώτησεν ἐκεῖνος μειδιῶν.

— Κατοικῶ ἐνταῦθα παρὰ τῷ Λαογόρᾳ, ὅστις μὲ περιποιεῖται ὡς τέκνον του. Τοῦτο εἶνε βεβαίως σπανία σύμπτωσις! Ἀλλὰ πόθεν ἦλθες; Ἔβλεπον πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκίας καὶ δὲν σὲ εἶδον ἐρχόμενον.

— Ἐκαθήμην ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ ὑψώματος καὶ σᾶς ἔβλεπον.

Ἡ νεᾶνις καὶ πάλιν ἠρυθρίασεν.

— Δὲν ἔχεις αἰτίαν νὰ ἐρυθριᾷς, εἶπεν ὁ Ἀκόντιος. Ἠθικώτερον καὶ συνετώτερον δὲν ἠδύνατο οὐδεμία Σπαρτιάτις νὰ φερθῇ. Ὁ νέος ἀνὴρ φανίεται καθ' ὁλοκληρίαν δοῦλος τοῦ πάθους του.

— Λέγεις τοῦτο, εἶπεν ἡ Νεαίρα ἀτενῶς αὐτὸν προσβλέπουσα, ὡς ἂν ἦτο ἀκατάληπτον εἰς σέ. Βεβαίως ἡ Νεαίρα πρὸ πολλοῦ γνωρίζει ὅτι δὲν εἶνε ὡραία.

— Τοὐναντίον εἶσαι θελκτικωτάτη.

— Ἂς μὴ ὁμιλῶμεν περὶ τούτου! Ἀλλὰ εἰπέ μοι τί σπουδαῖον εἶχες σήμερον ἐν νῷ. Σὲ ἐχαιρέτησα κατ' ὄνομα καλοῦσά σε παρὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Κόνωνος, ἀλλ' οὔτε ὀφθαλμούς, οὔτε ὦτα εἶχες.

— Ἤμην ἄθυμος.

— Ἄθυμος; ἐν τῇ ὡραίᾳ Μιλήτῳ; ὑπὸ τὸν μεγαλοπρεπέστατον τοῦτον οὐρανόν; Ἐν τῷ πολυχρώμῳ θορύβῳ τῆς ὁδοῦ τοῦ λιμένος;

— Ναί, Νεαίρα, δὲν εὗρον ἐκεῖνο, ὅπερ ἐζήτουν.

Ἀνήγγειλεν αὐτῇ τὴν ἀποτυχίαν του ἐν τῇ στρογγύλῃ πλατείᾳ καὶ ἐδήλωσε τὸ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ βάρος ὅτι τὸ ἐν τῇ φαντασίᾳ του τετελεσμένον καλλιτέχνημα δὲν ἠδύνατο πραγματικῶς νὰ ἐπεξεργασθῇ, διότι ἐστερεῖτο καταλλήλου προτύπου. Ἡ Νεαίρα ἤκουε σύννους.

— Αἱ ψυχραὶ λοιπὸν καὶ ἔξοχοι ὡραιότητες, οἵας ὁ καλλιτέχνης μεταχειρίζεται δι' εἰκόνας θεαινῶν, ἐν εἶνε κατάλληλοι διὰ σέ; ἠρώτησε βραδεῖα φωνῇ. Πῶς λοιπὸν πρέπει νὰ ἦνε πεπλασμένη ἡ κόρη διὰ νὰ ἦνε κατάλληλος διὰ σέ;

— Ὅπως σύ, Νεαίρα.

Τὸ πρόσωπον τῆς Νεαίρας ἐγένετο ἐρυθρὸν ὡς πορφύρα.

— Ὅπως ἐγώ; ἐψέλλισε. Ἀλλ' ὡς ἐγὼ ὑπάρχουσι χίλιαι.

— Οὔτε δέκα! ἀπήντησεν ὁ Ἀκόντιος, καὶ τὰς δέκα ταύτας δυσκόλως δύναταί τις νὰ εὕρῃ καὶ ἔτι δυσκολώτερον νὰ λάβῃ ὡς πρότυπα.

— Καὶ τί ἔχει νὰ κάμῃ τοιαύτη παιδίσκη, ἂν σὺ ὡς πρότυπον ἐπιθυμεῖς;

— Οὐδέν. Μόνον ἥσυχος νὰ σταθῇ εἰς τὴν θέσιν, ἣν θέλω τῇ ὁρίσει.

Ἐπῆλθε μικρὰ παῦσις.

— Ἄκουσον, Ἀκόντιε! εἶπεν ἡ Νεαίρα. Ἐὰν δὲν εἶνέ τι δυσχερέστερον, εὐχαρίστως ἤθελον σὲ εὐχαριστήσει. Εἶπες βεβαίως ὅτι εἶμαι κατάλληλος διὰ τὸ καλλιτέχνημά σου.

— Πῶς! θὰ ἤθελες;

— Βεβαίως, ἐὰν δύναμαι νὰ σὲ ὠφελήσω.

— Καὶ τί ἀπαιτεῖς δι' αὐτό; Γνωρίζεις, Νεαίρα, ὅτι δὲν εἶμαι πλούσιος.

— Ἄχ, μὲ λυπεῖς, Ἀκόντιε. Διὰ φιλικὰς ὑπηρεσίας δὲν πληρώνομαι.

Εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της ἔλαμψε καὶ αὖθις ἡ ἔκφρασις ἐκείνη τῆς εὐγνωμοσύνης, ἣν χθὲς κατὰ πρώτην φορὰν παρετήρησεν ὁ Ἀκόντιος· ἡ ἔκφρασις αὕτη ἔλεγε πρὸς τὸν Ἀκόντιον: διὰ τῆς φιλικῆς ταύτης ὑπηρεσίας μου σοὶ ἐπιβάλλω δεσμόν, διότι θέλω νὰ εἶσαι καὶ σὺ εὐγνώμων πρὸς ἐμὲ καὶ νὰ μὴ λησμονήσῃς ποτὲ, οἷαν ἀρωγὸν χεῖρα ἔτεινε πρὸς σὲ ἡ Νεαίρα. Ἐδίστασεν ἐπὶ στιγμὴν, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία τοῦ καλλιτέχνου νὰ ἴδῃ πραγματοποιούμενον τῆς φαντασίας του τὸ ἴνδαλμα ὑπερίσχυσε τῆς ἐνδομύχου ἀμφιβολίας.

— Καλῶς, Νεαίρα, εὐγνωμόνως δέχομαι τὴν προσφοράν σου. Πότε θέλεις νὰ μὲ ἐπισκεφθῇς διὰ πρώτην φοράν;

— Ἂν θέλῃς, ἀμέσως. Ἡ Κορωνὶς κοιμᾶται τώρα καθὼς καὶ ὁ Λαογόρας, καὶ τὸ καλλίτερον εἶνε καλλίτερον· δὲν εἶνε δὲ ἀνάγκη νὰ γνωρίζωσιν αὐτοὶ τί κοινὸν ἡμεῖς μεταξύ μας ἔχομεν.

— Ἐλθὲ λοιπόν. Φέρε δὲ ἀμέσως μαζῇ σου καὶ τὸν κύνα.

— Ἀμέσως, εἶπεν ἡ Νεαίρα.

Διέτρεξε τὴν αἱμασιὰν μέχρις ἑνὸς σημείου ἔνθα αἱ μυρσίναι δὲν ἦσαν πολὺ πυκναί. Διεχώρησεν αὐτὰς καὶ εἰσέδυ εἰς τὸν κῆπον τῆς Κορωνίδος ἀκολουθουμένη ὑπὸ τοῦ κυνός της ἐλαφρῶς ὑλακτοῦντος.

(ἀκολουθεῖ)

Η ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ ΠΑΝΩΛΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1728

ὑπὸ Σ. ΔΕ-ΒΙΑΖΗ

(συνέχεια ὅρα φυλ. προηγ)

«Αὐτὸς λοιπὸν ὅσοι ἐπήγαιναν τοὺς ἐδεχότουνα, ὅμως ἐπῆρά τον ὁ Νικολὴς Ζαβραδινὸς ὁ κουνιάδος του εἰς τὸ σπίτι του, κατὰ τὸ συνήθειον. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐπήγανε πολλοί, ὅμως εἰς τὸ σπίτι τοῦ αὐτοῦ ὁποῦ ἦτο τὸ λείψανον, ἐπῆγαν πολλόταται γυναῖκες κατὰ τὸ συνήθειον μὴν ἠξεύρωντας καμμία τὴν ὑπόθεσιν. Ἔπειτα ἀκροτζερίστη ὁ αὐτὸς πιτόρος, καὶ ἐμήνυσε τῶν Σανιτάδων πῶς ντουμπιτάρει μὴν ἔχει πανοῦκλα, ἐπειδὴ καὶ διὰ τρεῖς ἡμέρας ἔχασε δύο του παιδιά, καὶ εἶναι καὶ ἡ συμβία του κακά. Οἱ δὲ Σανιτάδες ὡς ἤκουσαν τέτοιο μήνυμα ἐσυγχίσθηκαν περισσὰ μὰ δὲν ἐπίστευσαν, μὲ ὅλον τοῦτο ἔδωσαν τὴν εἴδησιν τοῦ Προβλεπτῆ ὁποῦ ἦτον τότε ὁ Μαρία Ἀντώνιος Ντολφίν, ὁ δὲ Προβλεπτὴς ἔγραψέ τους νὰ τὸν σεκουεστράρουν πάραφτας, καὶ οὕτως ἔστειλαν κουστωδίαν μὲ τοὺς βαρδιάνους, καὶ ἐσεκουεστράρανε τόσον τὸ σπίτι τοῦ πιτόρου, ὡσὰν καὶ τοῦ Ζαβραδινοῦ μὲ ὅσους εὑρέθηκαν μέσα, ἀγκαλὰ καὶ ἐκείνην τὴν ὥραν ἐπετάχτηκαν πολλοὶ καὶ πολλαῖς γυναῖκες. Ὅμως ἐπῆραν οἱ Σανιτάδες ὅλους τοὺς ἰατροὺς καὶ ἐκύτταξαν τὸ παιδὶ καὶ τὴν μητέρα του ὁποῦ ἦτον κακὰ, καὶ εἶπαν οἱ ἰατροὶ πῶς εἶναι κακὸ, μὰ ὁ Γερόλυμος ἔσκουζε πῶς εἶναι πανοῦκλα βέβαια. Ἔτζι λοιπὸν ὁ Πρεβεδοῦρος καὶ οἱ Σανιτάδες ἀποφάσισαν καὶ ἔστειλαν ὅλους τοὺς ἄνδρας ὁποῦ εὑρέθηκαν εἰς τοῦ Ζαβραδινοῦ τὸ σπίτι εἰς τὸν Ἅγιον Κωνσταν:ῖνον καὶ τοὺς ἐσεδιάρανε, τὸν δὲ Γερόλυμον μὲ τὴν φαμιλίαν καὶ μὲ τὸν γαμβρόν του Σπύρον Τζερνοτὰ τὸν ἔστειλε εἰς τὸ Λαζαρέτο, καὶ ταῖς ἐπίλοιπαις γυναῖκες ὁποῦ εὑρέθηκαν ἐκεῖ νὰ ταῖς βάλλουν εἰς ἄλλην σταλίαν. Ὅμως ὁ ἄνωθεν Τζερνοτὰς τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁποῦ ἀπέθανε τὸ κουνιαδόπουλό του τὴν αὐγὴ ἐμάζωξε τὰ ἀπαλαξήματα τῆς φαμελίας τοῦ πεθεροῦ του καὶ τὰ ἐπῆγε τῆς Μαβραντόνενας τῆς γειτόνισσάς του, καὶ αὐτὴ νὰ τὰ δώσῃ τῆς Βάγιας τῆς Σοφίας, μὴν ἠξεύρωντας τὸ ἀπόκρυφον τὰ ἀτζετάρησε καὶ τὰ ἔβαλε ἀποκάτου ἀπὸ τὴν τάβλα της διὰ νὰ τὰ δώσῃ τῆς ἄνωθεν Σοφίας, καὶ ὅσον ἡ ἡμέρα αὔξανε τόσον ἐκρεσέριζε ἡ φήμη πῶς ἦτον πανοῦκλα εἰς τὸ σπίτι τοῦ πιτόρου, καὶ ἔτζι ἡ Μαβραντόνενα ἔκραξε τὴν κοπέλα τοῦ Τζερνοτὰ καὶ τῆς τὰ ἔδωσε, καὶ αὐτὴ τὰ ἐπῆρε καὶ τὰ ἔβαλε εἰς τὸ σπίτι τοῦ Τζερνοτά.

»Ὅμως ἔβαλαν τὸν αὐτὸν Γερόλυμον καὶ γαμπρόν του καὶ ἐκουβάλησαν τὸ πρᾶγμα τους μοναχοί τους εἰς τὸ ρεπάρο τῶν Ἁγίων Σαράντων, καὶ τὸ ἔβαλαν εἰς ἕνα κατῶι, καὶ ἔπειτα ἀσήκωσε τὸ παιδὶ του εἰς τὸν νόμον του, καὶ πηγαίνωντάς το εἰς τὸ κατῶι ἔσκουζε θλιβερὰ λέγωντας, ἄρχοντες ἄρχοντες συγχωράτερμε καὶ ὁ Θεὸς χωρέσις. Εἶδε κανεὶς ἄλλον πατέρα νὰ ἀσηκώσῃ καὶ νὰ θάψῃ τὸ παιδί του μὲ τὰ ἴδια του χέρια Ἐτοῦτα καὶ ἄλλα ἔλεγε καὶ ἔσκουζε ὁ ταλαίπωρος ὀδυρόμενος καὶ θρηνολογούμενος τὴν συμφοράν του, ὁποῦ ἐπαρακίνησε ὁλωνῶν τὰ μάτια, καὶ ἔχυναν πολύρροα δάκρυα, καὶ ἂς λογιάσῃ κάθε εἷς τὸ τί σουσοῦρο καὶ σύγχυσι ὁποῦ ἔγεινε ἐκείνην τὴν ἡμέραν, μὰ πολλοὶ δὲν τὸ ἐπίστευαν, μόνον ἐνόμιζαν, πῶς ὁ πόνος τῶν παιδιῶνε του τὸν ἐτρέλανε καὶ ἔγεινε ἔξω φρενῶν, καὶ ἔλεγε πῶς ἔχει πανοῦκλα. Ἄλλοι τὸν ἐλυπώντανε καὶ ἄλλοι τὸν ἐκαταριόντανε καὶ ἄλλοι τὸν ἀναθεματίζαν, διατὶ δὲν τὸ ἐπίστευαν. Καὶ παρευθὺς ἄρχισε νὰ παστρεύεται ὁ κόσμος ἀπὸ τὸ λισιβερίσι. Πηγαινάμενος λοιπὸν εἰς τὸ Λαζαρέτο ἐπρόσταξαν νὰ μὴ τὸ θάψῃ ἕως τὴν αὔριον νὰ κάμουν καὶ ἄλλη βίζιτα. Ταῦτα γενόμενα, ὅλοι οἱ κόμοδοι ἄρχισαν νὰ ριτιράρωνται καὶ νὰ βαστοῦν ματζούκια καὶ οἱ ἐπίλοιποι τοὺς ἀνάμπαιζαν.

»Ὅμως τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀριβάρισε ἐδῶ ὁ νέος μας Ἐπίσκοπος ὀνόματι Σάββας Ρομαντζᾶς, τὸ καλογε ρητικόν του Σωφρόνιος, καὶ στάντες τὸ ἄνωθεν συμβεβηκὸς δὲν ἠθέλησε νὰ πάρῃ πράτιγο, μόνον ἐζάθη εἰς τὸ Κρύο-νερὸ ἕως νὰ ἰδῇ τὸ ἀποθησόμενον. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὑπῆγαν οἱ Σανιτάδες μὲ ὅλους τοὺς ἰατροὺς καὶ μὲ τὸν Προβλεπτὴν καὶ ἐκκύτταξαν τὸ παιδὶ καὶ δὲν εἶχε κανένα σημεῖον πανοῦκλας, μόνον ἐπρόσταξαν τὸν πατέρα του καὶ τὸ ἔθαψε εἰς τοὺς ἄμμους καὶ ἔβαλαν ἀυβέστη εἰς τὸν λάκκον. Ὅμως ὁ Προβλεπτὴς ἐρεύνησέ τον τὸν αὐτὸν Γερόλυμον νὰ ὁμολογήσῃ πόθεν τοῦ ἦλθε τὸ κακὸ, καὶ αὐτὸς ἀπεκρίθη πῶς ἀπὸ τὸ λινάρι τῆς ἄνωθεν Ταρτάνας ὁποῦ ἐτζακίσθη εἰς τὸν Λαγανᾶ. Ὅμως ἀκούωντας ὁ Προβλεπτὴς τέτοια λόγια τοῦ ἐπίστεψε καὶ ἐροβήθη περισσὰ, καὶ ἔτζι δὲν τοῦ ἔδωκε καμμίαν τιμωρίαν διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ ἐκαλοπιασέ τον μὲ παρηγορητικὰ λόγια, καὶ ἔδωκέ του καὶ τέσσαρα δουκάτα, ἔπειτα τὸν ἐδίδαξε ὅτι νὰ λέγῃ πῶς δὲν ἠξεύρει πόθεν τοῦ ἦλθε.

»Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁποῦ εἶχε 20 ὁ Φευβρουάριος ἐρισορβάρησε ὁ Ἐπίσκοπός μας νὰ ἐμπῇ τὸ ἀπόγιομα εἰς τὴν χώραν, ἐπειδὴ καὶ ἡ φήμη ἐκήρυξε πῶς δὲν εἶναι πανοῦκλα, ὅμως οἱ Σύντηχοί μας ἔκαμαν κοκλάβιο στὴν Ἐπισκοπὴν μέσα καὶ ἐρισολβέρανε νὰ μὴν τὸν ἀτζετάρουν πὲρ δεσπέτο καὶ δὲν ἄφιναν τὸν Πρωτοπαπᾶ ὁποῦ ἦτον ὁ Κατήφορος νὰ ἐβγῇ νὰ πάῃ νὰ τοῦ δώσουν τὸ ἰγγρέσο, ὅλο τὸ πόπολο ἦτον ἐκεῖ συμαζωμένο μὲ ἐπιθυμίαν νὰ τὸν ἰδοῦν ὡσὰν πατριώτην καὶ δὲν ἦτο φερμένος ἐδῶ ἀκόμη. Ὁ ὁποῖος ἐμπαλοταρίστη στὰ 1727 ἀνταμῶς μὲ τὸν παπὰ Μπαρζό, μὲ παπὰ Κατήφορο, μὲ παπὰ Μούσουρα καὶ μὲ παπὰ Παντὴ ἀπὸ τὴν Πόχαλη καὶ ἔμεινεν ὁ Ρομαντζᾶς· ὅμως οἱ ἄρχοντες Σύντηχοι μὲ τὸν Πρωτοπαπᾶ διὰ νὰ μὴ γένῃ ἀντάρα ἐπῆγαν καὶ τοῦ ἔδωσαν τὸ ἰγγρέσο καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὴν Ἐπισκοπήν.

»Ὅμως στὰς 22 τοῦ αὐτοῦ Φεβρ. ἀπέθανεντὴν αὐγὴν ὁ Γιάννης Κουρούμαλος πατὴρ τοῦ ἄνωθεν Θοδωρῆ ἀπὸ πανοῦκλα, καὶ ἕνας Σολομὸς Κεφαλονίτης ὁποῦ ἦτον ἀπλικάδος εἰς τοῦ Σιὸρ Παύλου τοῦ Κονσόλου καὶ ἔκαμαν βίσιτα οἱ Σανιτάδες μὲ τοὺς ἰατροὺς καὶ δὲν ἐγνώρισαν πῶς ἦτον πανοῦκλα, καὶ ἔτζι ἔδω-

καν θέλημα καὶ τοὺς ἔθαψαν. Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ ἀπόγιομα ἀπέθανε ἡ Μαμάενα ἀπὸ πανοῦκλα ὁποῦ ἐκόλησε ἀπὸ τὴν ποῦστα τῶν βεντούζονε ὁποῦ ἔστειλε τοῦ Γερόλυμου, ὅμως ἐσεδιάρανε τὸ σπίτι, καὶ διὰ νὰ μὴ γείνῃ σουσοῦρο ἐπῆγαν τὴν νύκτα οἱ Σανιτάδες μὲ τοὺς ἰατροὺς ταῖς 2 ὥραις καὶ μὲ τοὺς βαρδιάνους, καὶ τὴν ἐτηράξανε, καὶ εἶχε μιὰ εἰς τὸ παραδάγκαλο, καὶ ὁ λαιμός της γεμάτος πατάκιαις μάβραις, καὶ οὕτως ἐκατάλαβαν τότες πῶς εἶναι πανοῦκλα, μὰ ἐκονσεγιάρανε ὅτι νὰ κρύψουν τὸ κάζο διὰ τὸ ριγούρδο τοῦ ἄνωθεν κοστιτούτου τοῦ Γερόλυμου, καὶ οὕτως ἔβαλαν σὲ μίαν κάσσα καὶ ἔρριξαν μέσα ἀσβέστη καὶ τὴν ἐκάρφωσαν καὶ τὴν ἐπίσωσαν καὶ τὴν ἔβαλαν εἰς ἕνα καδελέτο καὶ τὴν ἐπῆραν τὴν νύκτα χωρὶς σταυρὸ καὶ παπᾶ, καὶ τὴν ἔθαψαν σεκρέτα καὶ τὴν αὐγὴ στὰ πιλιὸ ριγορόζιτὰ ἐσεδιάρανε καὶ τὰ αὐτὰ τρία σπίτια. Ὁ Σινιὸρ Σταματέλος Κοντονῆς εἶχε μίαν δοῦλαν στὸ σπίτι του ἀπὸ χωρίο Μπανάτο, λοιπὸν ἡ συμβία τοῦ Δ.ρ Κοντονῆ ἦτο ἀνεψιὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Γιάννη Κουρούμαλου καὶ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις τὴν ἔστειλε ἡ κυράτζα της κρυφὰ ἀπὸ τὸν συμβίον της διὰ κάποια ὑπηρεσία διατί ὁ Δ.ρ Κοντονῆς δὲν τὰ εἶχε καλὰ μὲ τοὺς Κουρουμαλέους διὰ ταῖς ἄνωθεν κακαῖς του πράξαις ὡς ἄνωθεν εἶπα. Καὶ οὕτως ἐνφεταρίστη ἡ αὐτὴ δοῦλα καὶ ἦτον τρεῖς ἡμέραις σὰν μορόκακα δὲν λέγω ἄλλο παρὰ πῶς ἐμάσα καὶ ἐτάηζε τὸ ἀφεντόπουλό της τὸν Σ.ρ Γιανάκη καὶ τὸν Σ.ρ Μανολάκη· ἦλθεν ἡ μάνα τῆς ἄνωθεν δούλας τοῦ Σ.ρ Κοντονῆ εἰς τὴν χώρα καὶ ἐπῆγε εἰς τὸ σπίτι τοῦ Σ.ρ Κοντονῆ καὶ ἠῦρε τὴν θυγατέρα της ἄρρωστη, καὶ τῆς ἐβουλήθη νὰ τὴν πάρῃ ὄζω εἰς τὸ σπίτι της καὶ χωρὶς νὰ εἶναι ὁ ἀφέντης της ἐκεῖ ἐπῆρε τὴν θυγατέρα τῆς, νὰ τὴν πάρῃ εἰς τὸ χωρίο της, καὶ εἰς τὴν ροῦγα τῆς ἦλθε ἕνα ἀτζιτέντε καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀσηκωθῇ. Ἐκεῖ ἔλαχε ἕνα παιδὶ τοῦ Λευτέρη Στραβοπόδη ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίο μὲ τὴν φοράδα του καὶ ἔβαλάν την καβαλαρία, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ χωρίο τους καὶ ἐκεῖ τῆς ἦλθε ἀτζιτέντε καὶ ἔμεινε ὡς νεκρὴ, οἱ δὲ χωριάται εὔγαλαν ταῖς φωναῖς πῶς ὁ Κοντονῆς τοὺς ἔστειλε τὴν πανοῦκλα, καὶ ἔκαμαν πολὺ σουσοῦρο.

Ὁ δὲ Σ.ρ Κοντονῆς μαθένοντας τὰ γινόμενα ἐροβήθη καὶ ἐμήνυσε τὰ γινόμενα τῶν Σανιτάδων, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ Κοντοσταυλογέροντες τοῦ Μπανάτου ἤλθανε καὶ ἐδώσανε πάρτε τῶν Σανιτάδων, οἱ δὲ Σανιτάδες ἐσεδιάρανε τὸ σπίτι τοῦ Σ.ρ Κοντονῆ καὶ τῆς κοπελὸς εἰς τὸ χωρίο Μπανάτο καὶ εἰς ὀλίγο διάστημα ἡ κοπέλα ἐπανῆλθε καὶ ἔγεινεν ὡς τὸ πρότερον. Ἐπῆγαν ἐκεῖ οἱ Σανιτάδες καὶ τὴν εἶδαν μὲ τοὺς ἰατροὺς καὶ δὲν εἶχε κανένα σημεῖον τοῦ κακοῦ, καὶ εἶπαν πῶς δὲν εἶναι κακό. Ὅμως ἀπέθανε καὶ αὐτὴ στὰς 23 τοῦ Μηνὸς Φεβρουαρίου καὶ ἐπῆγαν πάλι οἱ ἰατροὶ καὶ οἱ Σανιτάδες καὶ τὴν ἐκύταξαν καὶ δὲν τῆς ἠῦραν κανένα σημεῖον πανοῦκλας, καὶ ἔκαμαν φέδε πῶς δὲν ἔχει κακὸ, καὶ ἔτζι ἔδωκαν θέλημα καὶ τὴν ἔθαψαν.

»Ὁ δὲ Γερόλυμος ἔσκουζε εἰς τὸ Λαζαρέτο πῶς αὐτοὶ ὅλοι ἀπέθαναν εἶχαν πανοῦκλα, καὶ ἐρώτα τί κάμνουν οἱ γειτόνοι του, οἱ δικοί του, καὶ οἱ φίλοι του καὶ τοῦ ἔλεγαν πῶς μὲ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ εἶναι καλὰ, καὶ αὐτὸς ἀναστέναζε λέγοντας ἄμποτες ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ νὰ ἦναι ὅλοι καλὰ, μὰ φωτία ὁποῦ τοὺς καίει καὶ δὲν τὸ ἠξέρουνε. Ἐτοῦτα καὶ ἄλλα πλειότερα ἔλεγε καὶ οἱ Σανιτάδες καὶ ἰατροὶ καὶ ἐπίλοιποι τὸν ἐκρατοῦσαν διὰ βουρλισμένον. — Ὅμως πεθαίνει καὶ αὐτὸς ὁ Γερόλυμος στὰς 26 τοῦ αὐτοῦ Φεβρουαρίου στὰς 2 ὥραις τῆς νυκτὸς, καὶ τὴν αὐγὴν ἐπῆγαν οἱ Σανιτάδες μὲ τοὺς ἰατροὺς καὶ τὸν ἐκύταξαν καὶ εἶπαν πῶς δὲν ἔχει κακὸ, καὶ εὔγαλαν φήμη πῶς ἕνα γιατρικὸ ὁποῦ αὐτὸς ἐπῆρε καὶ ἔπιε καὶ σαλιμίτριο ἀπέθανε, ὅμως τὸν ἐφύλαξαν ἄθαπτον 24 ὥραις καὶ πάλιν ἐπῆγαν καὶ τὸν ἐκύταξαν καὶ εἶπαν πῶς δὲν ἔχει κακὸ, μὲ ὅλον τοῦτο ἐπρόσταξαν καὶ τὸν ἔθαψεν ὁ γαμπρός του ὁ Τζερνοτὰς εἰς τοὺς ἀνεμοκούλουμους καὶ ἡ θυγατέρα του.

Στὰς 28 τοῦ αὐτοῦ Φεβρουαρίου ἔκαμαν κονσοῦλτα ὁ Προβλεπτὴς, Σανιτάδες καὶ οἱ ἰατροί, καὶ ἔδωκαν ὁλονῶν πράτιγο ἔξω ἀπὸ τὴν φαμιλίαν τοῦ Γερόλυμου ὁποῦ ἦτον στὸ Λαζαρέτο, καὶ εἰς τὰς 29 τοῦ αὐτοῦ Φεβρουαρίου ἀπέθανε τὸ κοπέλι τοῦ αὐτοῦ Γερόλυμου εἰς τὸ Λαζαρέτο, ἐπῆγαν πάλι οἱ Σανιτάδες μὲ τοὺς ἰατροὺς καὶ τὸν ἐκύτταξαν, καὶ εἶπαν πῶς δὲν ἔχει πανοῦκλα, μὲ ὅλον τοῦτο ἐπρόσταξαν καὶ τὸν ἔθαψαν ὅθεν ἔθαψαν καὶ τὸν ἀφέντη του. Καὶ εἰς τὴν πρώτη Μαρτίου ἀπέθανε ἡ μία του θυγατέρα τοῦ αὐτοῦ Γερόλημου στὸ Λαζαρέτο. Πάνε πάλι οἱ Σανιτάδες μὲ τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς ἐτήραξαν, καὶ εἶπαν πῶς δὲν ἔχει πανοῦκλα καὶ ἔθαψαν καὶ αὐτὴν εἰς τοὺς ἄμμους ὡς τοὺς ἄλλους.

»Ὅμως ὡς ἔδωκαν πράτιγο ὁλονῶν τῶν Σκοντράδων, ἐπῆγε ἡ μόρα τοῦ Σ.ρ Σαντορίνη ὀνόματι Ἄννα καὶ ἡ Διαμάντω ἡ καθερίστρα εἰς τὸ σπίτι τοῦ Μαμάου καὶ ἐξύλωσαν τὰ κρεβάτια διὰ νὰ τὰ πλύνουν, καὶ τὰ ἔπλυναν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ αὐτοῦ σπιτιοῦ, καὶ τὸ βράδυ ὁποῦ εἶχε δύο ὁ Μάρτιος ἔγεινε κακὰ ἡ ἄνωθεν Μόρα μὲ κεφαλάργια ἀναγοῦλα καὶ ξεραὶ τὴν ἐπιοῦσαν τὰ δύο παραδάγκαλα καὶ ἐπροιστήκανε. Ἐπῆγαν καὶ εἰς αὐτὴν οἱ Σανιτάδες καὶ οἱ ἰατροὶ καὶ τὴν εἶδαν καὶ εἶπαν πῶς δὲν ἔχει κακὸ καὶ πῶς τὰ παραδάγκαλα ἐπροίστηκαν ἀπὸ τὸ μαστέλο. Ὁ δὲ Σαμαρίας ὁ ἑβραῖος ἔμπειρος ἰατρὸς καὶ πολλὰ πιτήδειος, μὰ γέροντας καὶ δὲν εὔγαινε ἀπὸ τὸ σπίτι ἀπὸ τὰ γεράματα, αὐτὸς λοιπὸν ὀρδινάρησε ἕνα γιατρικὸ καὶ τῆς ἔδωσε καὶ εἶπε πῶς ἂν ἔχει πανοῦκλα ἀπόψε πεθαίνει, εἰδὲ καὶ ἀπόψε δὲν πεθάνει δὲν εἶναι πανοῦκλα, ὅμως τῆς ἔδωκαν τὸ ἰατρικὸν καὶ τὴν νύκτα ἐκείνην ἀπέθανε, καὶ ἐτότες ἔγεινε μεγάλη σύγχισις εἰς τὴν χώραν, καὶ πάλιν ἄρχισαν καὶ ἐρετιραφιστήκανε εἰς τὰ σπίτια τους καὶ νὰ βαστοῦν παστούνια. Οἱ Σανιτάδες μὲ τοὺς ἰατροὺς ἔκαμαν βίζιτα εἰς αὐτὴν καὶ πάλιν εἶπαν πῶς δὲν ἔχει κακὸ, μ' ὅλον τοῦτο ἐματασεδιάρανε τὸ αὐτὸ σπίτι τοῦ Μαμάου καὶ Σαντορίνη, μὲ ὅσους ἀνθρώπους εὑρέθηκαν ἐκεῖ. Καὶ εἰς τὰς 2 Μαρτίου σαβάτο τῆς Τυρινῆς τὸ ἀπόγιομα ἀπέθανε ἕνας σορτάδος εἰς τὸ σπιτάλιο καὶ ἡ μάνα τοῦ Γερόλημου εἰς τὸ Λαζαρέτο καὶ τοῦ Γιάννη Κουρούμαλου ἕνα παιδὶ ἕως χρόνων δώδεκα ἔκαμαν βίζιτα καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ σορτάδο ἔλαβαν ντούμπιο πολὺ πῶς εἶχε κακὸ, καὶ ἔγεινε μεγάλο σουσοῦρο τὴν κυριακὴ τὴν αὐγὴ ὁποῦ εἴχαμε ὕστερη τῆς Τυρινῆς. Παρευθὺς ἔκλεισαν ταῖς πόρταις τοῦ κάστρου καὶ ὅσοι εὑρέθησαν ἔξω ἔμειναν ὄζω, καὶ ὅλοι ἀπὸ τὴν κυριακὴ τὴν αὐγὴ ἐρετεραρίστηκαν ὁ κάθε εἷς μας εἰς τὸ σπίτι του, καὶ ὅλοι ἐπιάσαμε τὰ ματζούκια χωρὶς νὰ πρατιγάρῃ τινας ἕνας τὸν ἄλλον. Ἐρεμουριάζαμε εὐθὺς τὰ στάρια, καὶ κάθε ἄλλο διὰ προβιζιὸν καὶ ὁποῦ εἶχε εἶχε, καὶ ὅποιος δὲν εἶχε δὲν εἶχε, καὶ νὰ εἶχε δίνῃ κανεὶς εἴκοσι τζεκινιῶν χρυσάφι σημάδι διὰ νὰ εὑρῇ τέσσαρα δὲν εὑρῆσκε, διατί ἦτον δυστυχησμένη χρονιὰ αὐτὸς καὶ ὁ ἀπερασμένος χρόνος, καὶ δὲν ἔγεινε κανένα φροῦτο καὶ ἐπῆγαν καὶ φτινὰ καὶ ἔτζι ἦτον χαϊμένο τὸ κατρίνι καὶ ἐφαγώθη καὶ αὐτὸ τὸ ὀλίγο καὶ ἦλθε καὶ τὸ κακό. Καὶ εἰς τὰς 4 Μαρτίου ποῦ εἴχαμεν καθαροδευτέρα ἐξημερώθη ἡ γυναῖκα τοῦ ἄνωθεν Κούκη μὲ κεφαλάρια, ἀναγοῦλα καὶ ξεραὶ καὶ μὲ δύω πανοῦκλαις, ἐπῆγαν πάλιν οἱ ἰατροί, οἱ Σανιτάδες καὶ ὁ Προβλεπτὴς καὶ τὴν ἐτήραξαν, καὶ ἐτότες ἐπιστώθηκαν πῶς εἶναι πανοῦκλα ἀπαρασάλευτα.

Ὁ νοῦς καὶ τὸ χέρι μου δὲν δύναται νὰ περιγράψῃ τὸν θρῆνον καὶ τὸ σουσοῦρο καὶ ἡ ἀνακάτωσις ὁποῦ ἔγεινε ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Οἱ ἄρχοντες καὶ ὅσοι εἶχαν τὸ μόδο ἐπῆγαν ἔξω εἰς τὰ μετόχια τους διὰ νὰ φυλαχθοῦν. Στὰ χωρία ἔβαλαν βάρδιαις εἰς ταῖς μπασίαις τους καὶ δὲν ἄφιναν κανένα νὰ ἔμπῃ εἰς τὸ χωριό τους μέσα. Παρευθὺς ἀρπάχθη ὅλο τὸ σιτάρι. Ἐπήγαινε τὸ ὄμορρο ὀχτὸ λίτραις τὸ βατζέλι, ἔπειτα ἔρερναν ἡ βάρκαις ἄλλο, καὶ τὸ ἔβαλαν δώδεκα λίτραις, καὶ τὸ τζεκίνι ἐπήγαινε λίτρες μονέδα 54. Τότες ἔβγαλαν τὴν Κυρίαν τὴν Σκοπιότησσα, καὶ τὴν ἔφεραν ἕως τὰ ἀμπέλια της καὶ ἔκαναν δέησιν. Ὁμοίως ἔβγαλαν καὶ τὴν Κυρίαν τὴν Ἀναφωνήτραν ὄζω καὶ ἔκαμαν δέησιν. Παρευθὺς ἐβγῆκαν διὰ τὸν Ἅγιον Παντελεήμονα μὲ δύω δίσκους εἰς τὴν χώρα, καὶ μὲ ὅλον ποῦ ἦτον φτώχια ἐμάζωξαν ριάλια 106 καὶ ὀγγύαις ἀσήμη 36. Ἐβγῆκαν καὶ διὰ τὴν Κυρίαν Μηρακολόζα καὶ Ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ ἐμάζωξαν νὰ κάμουν ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς ἐπῆραν καὶ περισσότερα, καὶ τῆς Κυρίας τῆς Παπαντῆς ἔκαμαν ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ τῆς ἔκλεψαν ὀμορφότερα καὶ περισσότερα. Παρευθὺς ἐσφότωσαν ὅλα τὰ σκυλιὰ καὶ γάταις. Εἰς ταῖς ἐκκλησίαις ἐγίνονταν παράκλησαις μεγάλαις καὶ ἐχύνοντο πολλότατα δάκρυα. Ὁ Προβλεπτὴς εἰς τὸ Κάστρο ἔκανε τρεῖς ἡμέραις ἀράδα προτζεσιὸν τριγύρω εἰς τὸ Κάστρο μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου Λαβουρέντενας μὲ τρία τάρα κάθε φορά. Ἔκαμε παρευθὺς μπαρικάδες καὶ ἔκλεισαν ἀπὸ τὸ στενοκάντουνο τοῦ Ἀντρίτζη, καὶ ἔμπασαν τὸ μισὸ πλάτωμα ἀγνάντια τοῦ Σ.ρ Μουτζὰ, καὶ ἀπὸ τὸ μετζάο τοῦ Σ.ρ Πυρῆ ὡς τὴν ἄλλη ἀγγονάδα τοῦ Ἀντρίτζη, καὶ ἄλλη ἀπὸ τὸν τοῖχο τοῦ Σ.ρ Γιωργάκη Ρουσμελῆ ὡς τὸν τοῖχο τοῦ Σ.ρ Βλαστοῦ καὶ τὸ καντοῦνι τοῦ Σ.ρ Τζελαΐτη ποῦ εἶναι τὸ φουρναρίο καὶ ἔκαμαν πόρτα καὶ ἐκεῖ καὶ εἰς τοῦ Ἀνδρίτζη. Ἔκλεισαν τὸ καντοῦνι τοῦ Σ.ρ Κοκκίνη, τὸ καντοῦνι τοῦ Γιαννούτζου ὁποῦ εἶναι ἀπὸ πάνου ἀπὸ τὴν Ἀνάληψιν, ἔκλεισαν παρευθὺς καὶ τὸ Γέτο, ἔκλεισαν καὶ ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Σ.ρ Ἀντόνη Κουρούμαλου νὰ πάῃ ἀποπάνου ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον, καὶ εὐγῆκαν ἀποπάνου ἀπὸ τὰ Βλαχέικα, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα τοῦ Ζαβραδινοῦ, καὶ εἰς τὴν μέση αὐτουνοῦ τοῦ τόπου ἔκλεισαν καὶ πολλὰ καντούνια μὲ βάρδιες τρομεραῖς ἡμέρα καὶ νύκτα, μὲ ἀνθρώπους ἀπὸ ταῖς σκοντράδαις, διότι τοὺς ἀφεντικοὺς σορτάδους τοὺς ἐρετεράρησε στὰ καρτέρια καὶ σπητάλια.

»Ἐσεδιάρανε πάραυτας πολλὰ σπίτια ὁποῦ εἶχαν πράτιγο μὲ τὸ σπίτι τοῦ Κουρούμαλου καὶ Πιτόρου, ἤγουν τὸν υἱὸν τοῦ Κουτρούλη, τὸν Μαλαπέτζα καὶ τὴν Μπατέλενα, τὸν Λάζαρο Κόμη, τὸν κουτζὸ τὸν Ραουζέο τὸν Μπόρτολο Ματαράγγα καὶ πάλι ἄλλους δι' αὐτοὺς, καὶ εἰς τὰς 5 τοῦ Μαρτίου εὐβγαλετὴν

πανοῦκλα ἡ κοπέλα τῆς Μπατέλενας καὶ τοῦ Ἀντωνάκη τοῦ Μελησινοῦ ἡ κοπέλα, καὶ ἀπέθανε, ἰνφεταρίστη καὶ ἡ ἄνωθεν Διαμάντω ἡ καθερίστρα καὶ ἐγλύτωσε, ἀπέθανε καὶ ἡ θυγατέρα τοῦ φούρναρη ἀγνάντια τοῦ Σ.ρ Τζελαΐτη, ἔπειτα ἀπέθανε καὶ ἐκειός καὶ ἡ γυναῖκα του. Ἀπέθανε τῆς Κονιαροπούλας ἡ θυγατέρα ἀπὸ πανοῦκλα, ἰνφεταρίστη καὶ ὁ Ἀντρέας ὁ Κακαβᾶς λεγόμενος Κουρούμαλος, μὰ ἐγλύτωσε, ἀπέθανε ἡ Γιανάκαινα ἡ Κουρουμαλίνα ἡ θυγατέρα της, τὸ μικρόν της παιδί καὶ ἡ κοπέλα της, ἀπέθανε καὶ τοῦ ἄνωθεν Λαζάρου Κόμη ἡ θυγατέρα, ἡ νύμφη, ἔπειτα καὶ ὁ Λάζαρος καὶ ἀπέθαναν, ἰνφεταρίστη καὶ ἡ γυναῖκά του καὶ τὴν ἐπῆγαν εἰς τὸ Λαζαρέτο μὰ ἐγλύτωσε. Ὅμως στὰς 6 τοῦ αὐτοῦ Μαρτίου ἀπέθανε ὁ πατέρας τῆς κοπελὸς τοῦ Σ.ρ Κοντονῆ ὄξω εἰς τὸ χωρίο Μπανάτο, ἡ μάννα καὶ ἡ ἀδελφή της. Ηὕρηκαν δύω ξένους καὶ τοὺς ἔκαμαν πιτζιγαμόρτους μὲ πάτο νὰ τοὺς δίνουν ἕνα ριάλι τὴν ἡμέρα πᾶσα ἑνοῦ καὶ τὰ ἔξοδά τους καὶ τοὺς ἰνφετάδους τοὺς ἐπήγαιναν εἰς τὸ Λαζαρέτο καὶ τοὺς ἐπιλοίπους τοὺς ἐσεδιάρανε εἰς τὰ σπίτια τους μὲ θάρδιαις, καὶ ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς κοπελὸς τοῦ Σ.ρ Κοντονῆ ἰνφεταρίστηκαν στὸ Μπανάτο ἄλλα δύω σπίτια καὶ ἀπέθαναν δεκατρεῖς ψυχαῖς. Ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἰνφεσταριστήκανε καὶ οἱ δύο πιτσιγαμόρτοι καὶ ὁ ἕνας ἀπέθανε, καὶ ὁ ἄλλος ἐγλύτωσε, καὶ εὐγῆκαν δέκα περισοὶ καὶ ἐμάζοναν ἐλεημοσύνην διὰ τοὺς φτωχοὺς τῆς σκοντράδας ὅτι ἦτον μεγάλη φτώχια. Πᾶσα αὐγὴ πᾶσα βράδυ ἐκάνανε βίζιτα ὁ καπετάνιος Τενέντες καὶ Σανιτὰς τῆς Σκοντράδας σὲ κάθε σπίτι ἐπερνούσανε ρασένιο ὅλη τὴν φαμιλιὰ ἂν εὑρισκόντανε καλά. Σὲ κάθε σκοντράδα εἶχαν δύω καπετανέους καὶ δύω Τενέντιδες καὶ ἕνα Σανιτὰ, καὶ προκλάμο πενάλε ὅτι τὰ ἀνήλικα παιδία νὰ μὴν τὰ ἀφήνουνε νὰ βγαίνουν ὄξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Καὶ εἰς τὰς 7 τοῦ αὐτοῦ Μαρτίου ἀπέθανε ἡ πενθερὰ τοῦ Παπᾶ Κουρούμαλου ἀπὸ πανοῦκλα καὶ τὸ ἀνιψίδι τοῦ Μασταντόνη καὶ ἄλλοι ὁποῦ οἱ πιτζιγαμόρτοι τοὺς ἔπερναν σκεπασμένους καὶ δὲν τοὺς ἐβλέπαμε, ὅμως ἀπὸ τὸν Ἅγιον Λιὰ νὰ καταίβῃς εἰς τὸν Ἅγιον Ἀντώνιον τοῦ Σ.ρ Ἀντρίτζη κατὰ τοῦ Παλέρμου τὴν μπάντα νὰ ἔλθῃς στὸν μύλο τοῦ Βλαχοῦ, νὰ ἔλθῃς στὸ φουρναρίο ἀγνάντια τοῦ Τζελαΐτη καὶ ἀπὸ τὰ Βλαχέικα νὰ καταίβῃς στὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα τοῦ Ζαβραδινοῦ νὰ πᾶμε εἰς τὸν Ἅγιον Παντελεήμονα ἕως τοῦ Πάντεμου σκουάζι τὰ μισὰ σπίτια ἐξακλήρησαν. Ὅμως ἐδῶ εὑρέθη ἕνας ξένος ὀνόματι Γεώργιος, ὁ ὁποῖος ἐμελέτησε πῶς ἤξευρε νὰ καρφώσῃ τὸ αὐτὸ κακὸ καὶ πῶς περνῶντας ὀκτὼ ἡμέραις νὰ μὴν ἀκουστῇ πλέον, περὸ μὲ ἐτοῦτο τό πάτο ὅτι καρφόνωντάς την νὰ ἰμπιαντάρουν ἐκείνην τὴν ἡμέραν μίαν ἐκκλησίαν ὅθεν θελήσει αὐτός. Καί παρευθὺς ἀπὸ ὅλα τὰ ἰνφετάδα σπίτια νὰ εὔγουν ὅλοι, καί ὅλο τὸ πρᾶγμα τους νὰ τὸ βγάλουν ὄξω ἀπό τὴν χώραν, καί ὅσοι εἶνκι ἰνφετάδοι εἰς σὲ ὀκτὼ ἡμέραις ἀπεθαίνουν, καί ἔπειτα πῶς δὲν θέλει ἀκουστῇ ἄλλο, κάνωντας περὸ ὡς ἄνωθεν. Ἐγύρευε ἕνα δουκάτο διὰ νὰ ἐξοδεύσῃ νὰ κάμῃ τὰ καρφία. Πολλοὶ ἀκούωντάς τον δὲν τόν ἐπίστευαν, ὁ δὲ Τζηκόλας ἐρεσολβέρησε καί τοῦ τό ἔδωσε καί ἔκαμε τὰ χρειαζόμενα.

„Καί εἰς τὰς ἕξη τοῦ αὐτοῦ Μαρτίου τὴν ἐκάρφωσε καί τό γιόμα ἐπρόσταξε καί ἰμπιαντάρανε τόν Ναόν τοῦ μεγαλομάρτυρος τοῦ θαυματουργοῦ μας καί λυτρωτοῦ μας Χαραλάμπου τάβλην μικρούλα καί ἐσπάρθη ἡ φήμη εἰς ὅλην τὴν χώρα καί χωρία εἰς τὰ γενόμενα καί οὕτως ἔτρεχαν οἱ Χριστιανοί μὲ εὐλάβειαν δεόμενοι τοῦ Ἁγίου νὰ μᾶς λυτρώσῃ καί νὰ ἀφανίσῃ τό αὐτό κακό, καί παρευθὺς ποῖος ἐπήγαινε σκόρτζαις, ποῖος κεραμίδια, ἄλλοι καρφία, ἄλλοι τράβαις, ἄλλοι εἰκόνες καί ὅσα ἄλλα ἦτο χρεία, καί εἰς σὲ τρεῖς ἡμέραις ἐτελειώθη ταύλινη. Ἔπειτα ἄρχισαν οἱ Χριστιανοί καί ἐκουβαλοῦσαν πέτραις, ἀγγονάρια, ἀσβέστη, κερία, φελόνια, πετραχίλια, μπόλιαις, σοτανέλαις, δακτυλίδια, βέραις, μαργαριτάρια, σκολαρίκια, σπαθία ἀσημένια, τζεκίνια, δουκάτα, καί κάθε ἄλλο πρᾶγμα εἰς βοήθειαν καί αὔξησιν τοῦ θείου Ναοῦ νὰ γενῇ κτιστός. Ἐβγῆκαν καί μὲ δίσκους καί ἐούναξαν περισσὰ διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ θείου Ναοῦ. Ὁ δὲ ἄνωθεν Γεώργιος ἔσκουζε νὰ ἐβγάλουν ὅλα τὰ ἰμφετάδα πράγματα ἀπό τὰ σπίτια ὄξω ἀπό τὴν χώρα, οἱ δὲ Σανιτάδες κάθε λίγο ἔκαναν κονκλάβιο τό τί νὰ κάμουν, καί ἡ γνώμαις δὲν ὠμοίαζαν νὰ σταμπηλίρουν τὴν πρεπαρατζιόν, μόνον ποῖος ἤθελε νὰ στέκεται εἰς τό σπίτι καί. νὰ στέρνουν τὸ πρᾶγμα εἰς τό Νησί, ἄλλος ἔλεγε νὰ πᾶνε ὅλοι εἰς τό Νησί μὲ τό πρᾶγμα τους, ποῖος ἔλεγε νὰ γένῃ νέο Λαζαρέτο, ἄλλος ἔλεγε νὰ μὴν γένῃ καί ἔτζι δὲν οὐσιριζόντανε ἡ γνώμαις. Ἔπειτα ἐσταμπηλῆραν καί ἔκαμαν τό νέο Λαζαρέτο, καί ἔβαναν τούς σοσπέτους, καί ἐκείνους ὁποῦ ἐγλύτωσαν ἀπό τό παλιό Λαζαρέτο, καί ἔκαναν ἄλλη μία καραντίνα, καί ἐκείνους ὁποῦ ἰμφεταριστήκανε ὕστερα τοὺς ἔστερναν εἰς τό Μραθονῆσι.

(ἀκολουθεῖ)

ΡΑΚΟΜΕΘΥΣΙ

[*Alcoolisme*]

Τὸ ρακομεθύσι (alcoolisme), ὁ φοβερὸς οὗτος σκώληξ, ὁ εἰς τὰ ψυχρὰ κλήματα καταβιβρώσκων τὰ σπλάχγνα τῆς κοινωνίας καὶ καταστρέφων τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν — εὐτυχῶς παρ' ἡμῖν ὡς καὶ παρὰ ἑτέροις μεσημβρινοῖς λαοῖς σχεδὸν ἄγνωστον κακὸν — δυστυχῶς εἰς πλεῖστα τῶν βορείων κρατῶν ὁσημέραι αὐξάνει καὶ καταπληκτικῶς προοδεύει, μ' ὅλας τὰς προσπαθείας ἃς καὶ φιλόσοφοι, καὶ φιλάνθρωποι, καὶ οἱ περὶ τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν ἀσχολούμενοι ἀνενδότως καταβάλλωσι πρὸς περιστολὴν τῆς πραγματικῶς ταύτης ὀλεθρίας μάστιγος.

Τὸ κρασομεθύσι (ivrognerie) ἀνέκαθεν εἴς τε τὰς ἀρχαίας καὶ τὰς νεωτέρας κοινωνίας εἶναι ἐλάττωμα εἰς ὃ ὀφείλονται τὰ πλεῖστα τῶν διαπραχθέντων κακουργημάτων καὶ αἱ πλεῖσται τῶν διαπραχθεισῶν αἰσχροτήτων. Ὁ ἄνθρωπος εἰς πᾶσαν ἐποχὴν, καὶ ἐν ἀγρίᾳ καὶ ἐν πολιτισμένῃ καταστάσει, αἰσθάνεται ἀκάθεκτον ὄρεξιν πρὸς τὰ μεθυστικὰ ποτὰ ἐν γένει· ἀλλὰ πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν εἰς τὸ κρασομεθύσι ἀντεκατέστη τὸ ρακομεθύσι. Διὰ τοῦτο ἔν τε τῇ Ἀμερικῇ καὶ ἐν τῇ Βορείῳ Εὐρώπῃ καὶ ἱεροκήρυκες καὶ δημοσιογράφοι καὶ φιλάνθρωποι μετὰ ὄντως χριστιανικοῦ ζήλου καὶ σπουδαίου ἐνδιαφέροντος καταγίνονται εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν μέσων πρὸς περιστολὴν τοῦ πανωλεθρίου τούτου ἐλαττώματος. Πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ ἐπεβλήθησαν ὑπέρογκοι φόροι ἐπὶ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἐν γένει· ὅπερ ἀποτελεῖ σπουδαῖον κεφάλαιον ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν ἐσόδων πλείστων Κρατῶν. Ἀλλὰ δυσχερῶς οὔτε οἱ μεγάλοι φόροι ἠδυνήθησαν νὰ περιορίσωσι τὴν ὁρμητικὴν πρόοδον τοῦ κακοῦ, ὅπερ κατέκλυσε τὸν κόσμον.

Ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων» τῆς 15 Ἀπριλίου 1886 περιέχεται περισπούδαστον ἄρθρον πραγματευόμενον περὶ τοῦ φρικτοῦ τούτου ἐλαττώματος· ἐκ τούτου δὲ τοῦ φυλλαδίου ἠρανίσθημεν τὰ ἑξῆς περίεργα ἐξ ἐπισήμων στατιστικῶν προκύπτοντα γεγονότα. Ἡ προκειμένη μελέτη ναὶ μὲν δὲν ἔχει ἄμεσον δι' ἡμᾶς ἐνδιαφέρον, ἀλλ' ἐν γένει πάντες καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ οἱ πρὸς περιστολὴν τοῦ ἐλαττώματος τούτου ἀσχολούμενοι ἀναγνωρίζουσι καὶ ὁμολογοῦσιν ὅτι τὸ ρακομεθύσι καὶ τὰ ὀλέθρια αὐτοῦ ἀποτελέσματα προέρχονται ἐκ τῆς ρακῆς ἐξαγομένης ἐξ ἑτέρων ὑλῶν ἐκτὸς τῆς σταφυλῆς· ἔχει καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς ἕλληνας ἔμμεσόν τι ἐνδιαφέρον, διότι ἡ περιστολὴ τῆς ἐξαγωγῆς τῆς ρακῆς ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τούτων ὑλῶν, ἐμψυχώνει οὐ μόνον τὴν βιομηχανίαν πρὸς κατασκευὴν ρακῆς ἐκ τῶν ξηρῶν σταφυλῶν καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῆς ἡμετέρας κορινθιακῆς σταφίδος, ἥτις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἤρχισεν εἰσαγομένη εἰς Γαλλίαν, ἀποτελοῦσα σπουδαῖον κλάδον ἐμπορίου, ἀλλὰ μᾶς παρέχει οὐκ ὀλίγας ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον, ἀφοῦ ἡ μὲν χρῆσις τῆς ρακῆς τόσον ἐγενικεύθη καὶ ὁσημέραι ἀναπτύσσεται καὶ ἀφοῦ καὶ φιλάνθρωποι καὶ κοινωνιολόγοι θὰ ὑποχρεωθῶσιν ἐπὶ τέλους, βλέποντες ἀνεπαρκῆ τὰ μέχρι τοῦδε ἐνεργηθέντα, νὰ ἐμψυχώσωσι τὴν ἐκ τῆς σταφίδος ἐξαγωγὴν ρακῆς, ὅπως περιορίσωσι καὶ περιστείλωσι τὴν χρῆσιν τῆς ρακῆς ἐκ τῶν ἑτέρων ὑλῶν, τῆς ὁποίας χρήσεως τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα εἰσὶ μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἀποδεδειγμένα καὶ παρὰ πάντων ἀνεξαιρέτως παραδεδεγμένα.

Ἀναντιρρήτως ἐξ ὅλων τῶν μεθυστικῶν ποτῶν τὸ ὀλιγώτερον ἐπιβλαβὲς εἶναι ὁ οἶνος, ἡ δὲ ρακὴ ἐξαγομένη ἔκ τε τῶν οἴνων καὶ τῶν σταφυλῶν κατὰ τὴν ἀπόσταξιν συμπαριλαμβάνει καὶ πλείστας οὐσίας τοῦ οἴνου αἵτινες καθιστῶσι ταύτην πάλιν ὀλιγώτερον ἐπιβλαβῆ. Ἡ ρακὴ ὅμως ἥτις ἐξάγεται ἐκ τῶν ἑτέρων ὑλῶν εἶναι πραγματικὸν δηλητήριον.

Ἡ ρακὴ μέχρι τοῦ ἔτους 1840 ἐξήγετο μόνον ἐκ τῶν τῆς κατωτέρας ποιότητος οἴνων· ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1840 μέχρι τοῦ 1845 ἤρχισε νὰ ἐξάγηται ρακὴ καὶ ἀπὸ πατάτας καὶ ἀπὸ παντὸς εἴδους σιτηρά. Ἀφοῦ ὅμως ἡ φυλλοξήρα προσέβαλε τὰς ἀμπέλους ἐν Γαλλίᾳ, ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1845 καὶ ἐφεξῆς, μετεχειρίσθησαν πρὸς ἐξαγωγὴν ρακῆς καὶ τὰ κοκκινογούλια, καὶ ἑτέρας φυτικὰς οὐσίας περιεχούσας ἀμιλώδεις καὶ ζακχαρώδεις οὐσίας. Ἡ νέα αὕτη βιομηχανία ἀνεπτύχθη θαυμασίως· σήμερον δὲ ἔν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀμερικῇ παράγονται ἐτησίως 23,000,000 ἑκατόλιτρα ρακῆς. Κατὰ

δὲ τὰς γενομένας χημικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς ἀναλύσεις, ἡ ρακὴ αὕτη περιέχει δόσιν δηλητηρίου, ὅπερ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰσέρχεται εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ποιοῦντος χρῆσιν τοῦ δηλητηριώδους τούτου ποτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου δηλητηριάζονται καὶ τ' ἄτιμα, καὶ αἱ οἰκογένειαι, καὶ τὰ ἔθνη. Πράγματι τὸ ρακομεθύσι καθίστησι τὸν μεθυστὴν ἐλεεινότατον καὶ ὄντως ἄξιον οἴκτου καὶ περιφρονήσεως. Ἔριδες, διαπληκτισμοί, κακουργήματα παντὸς εἴδους, αὐτοκτονίαι καὶ αἰσχρότητες ἀκατονόμαστοι εἰσὶ τὰ συνήθη ἀποτελέσματα δι' ὧν ἐξωτερικεύεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ μάστιξ αὕτη, ἥτις κατὰ πρῶτον ἐνδείκνυται ἐπὶ τοῦ προσώπου, τῆς ρινὸς, τῶν παρειῶν καὶ τῆς ἐν γένει ζωτικότητος τοῦ θύματός της, τοῦ μεθυστοῦ, ὅστις ἐν ἀρχῇ χάνει τὴν ὄρεξιν καὶ τὸν ὕπνον, τρέμωσιν αἱ χεῖρές του καὶ οἱ πόδες του, χάνει τὰς διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, ἠλιθιοῦται βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον καὶ ἐπὶ τέλους ἀπολήγει εἰς τὸ delirium tremens. Ἐὰν μὲν ὁ ἄθλιος οὗτος ἀνήκῃ εἰς τὰς πτωχὰς τῆς κοινωνίας τάξεις καταφεύγει ἢ εἰς νοσοκομεῖον ἢ εἰς ἄσυλον φρενοβλαβῶν, ὅπως ἐντὸς ὀλίγου ἐκεῖ παύσει ὁ ἐλεεινὸς αὐτοῦ βίος, καθόσον οἱ ρακομέθυσοι δὲν ἐπιζῶσι πλέον τῶν δέκα ἐτῶν. Δυστυχῶς ὁ ρακομέθυσος δὲν γίνεται μόνος θῦμα τοῦ πάθους του, ἀλλὰ μεταδίδει τὸ δηλητήριον καὶ τὰ φρικώδη ἀποτελέσματά του εἰς τὰ ἀτυχῆ πλάσματα τὰ ὁποῖα ἔλαβον τὸ δυστύχημα νὰ γεννηθῶσι παρὰ τοιούτου πατρὸς, εἰς τὰ τέκνα του, τὰ ὁποῖα φέρουσιν ἰσοβίως τὸ στίγμα τοῦ οἰκτροῦ πατρικοῦ τούτου ἁμαρτήματος καὶ τὸ κακὸν τῆς ἀπαισίου ταύτης πατρικῆς κληρονομίας. Νευρικαὶ διαταράξεις, ὑστερισμοὶ καὶ ἐπιληψίαι εἰσὶ τὰ συνήθη τῆς κληρονομίας ταύτης ἀπαίσια δῶρα. Τὰ τρία τέταρτα τῶν ἐπιληπτικῶν, κατὰ τὰς αὐθεντικὰς στατιστικὰς, γεννῶνται ἐκ πατρῶν ρακομεθύσων. Πλεῖστα τέκνα τοιούτων πατέρων ἀποθνήσκουσι φυματιώδη εἴς τε τοὺς πνεύμονας καὶ τοὺς μήνιγγας καὶ πάντα εἰσὶ λίαν περιωρισμένης διανοίας. Ἡ Βρεττανικὴ Ἰατρικὴ Ἐφημερὶς [Britisch medical Journal] ἀναφέρει τὸ ἀπαίσιον τέλος ἑπτὰ τέκνων πατρὸς ρακομεθυστοῦ. Τὰ δύο ἀπέθανον ἐκ σπασμῶν κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν, τὸ τρίτον πρὶν τῆς ἐφηβότητος ἐκλείσθη εἰς τρελλοκομεῖον, τὸ τέταρτον μόλις ἔφηβον ἐγένετο ρακομεθυστὴς καὶ κατεδικάσθη εἰς τὴν φυλακήν ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε, τὸ πέμπτον, γυνή, ὑπανδρευθεῖσα ἐφόνευσε τὰ τέκνα της, ἐδηλητηρίασε τὸν σύζυγόν της καὶ ἔπειτα ηὐτοκτόνησε, τὸ πέμπτον κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου ἐπὶ φόνῳ καὶ τὸ ἕβδομον ἀπεβίωσεν ἐντὸς νοσοκομείου· ὁ δὲ πατὴρ τοιαύτης λαμπρᾶς οἰκογενείας ἠλίθιος, παραλυτικὸς καὶ ἀναίσθητος ἐτελείωσε τὰς ἡμέρας του εἴς τι ἄσυλον φρενοβλαβῶν.

Ἐν Γαλλίᾳ, χώρᾳ κατ' ἐξοχὴν οἰνοφόρῳ, πρό τινων ἐτῶν ὀλίγη ἦτον ἡ χρῆσις τῆς ρακῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἐνσκήψεως τῆς φυλλοξήρας καὶ πρὸ τριακονταετίας ἡ χρῆσις τῆς ρακῆς ἐτριπλασιάσθη· κατὰ δὲ τὴν ἐν ἔτει 1881 γενομένην στατιστικὴν προέκυψεν, ὅτι ἐν ὅλῃ τῇ Γαλλίᾳ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο κατηναλώθησαν 1,821,287 ἑκατόλιτρα ρακῆς, ἐξ ὧν 1,750,448 περιεῖχον τὸ ὀλέθριον δηλητήριον, ἐξ ὧν πάλιν κατηναλώθησαν πρὸς πόσιν 1,444,156 ἑκατόλιτρα ἀντιστοιχοῦντα πρὸς λίτρας 3 καὶ 80)00 κατὰ κεφαλὴν ἐτησίως. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἐτησία κατανάλωσις εἶνε μεγαλειτέρα, διότι ἀνέρχεται εἰς 1,924,470 ἑκατόλιτρα ἀναλογοῦντα εἰς λίτρας 6 καὶ 60]00 κατὰ κεφαλήν. Ἐν ἔτει 1870 ἐν μὲν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς ἡ ἀναλογία ἀνῆλθεν μέχρι 8 λιτρῶν καὶ 50]00 κατ' ἄτομον — ἐν Σουηδίᾳ μέχρι 10 λιτρῶν καὶ 34]00—ἐν Ρωσσίᾳ μέχρι 10 λιτρῶν καὶ 69]00—ἐν Δανίᾳ μέχρι 16 λιτρῶν καὶ 57]00—ἐν Βελγίῳ μέχρι 8 λιτρῶν καὶ 56]00—ἐν Πρωσσίᾳ μέχρι 7 λιτρῶν—καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ μέχρι 7 λιτρῶν καὶ 50]00. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκτὸς τῆς Γαλλίας, ἐν ᾗ καίτοι εἰς μικράν ἀναλογίαν, κατασκευάζεται ρακὴ καὶ ἐξ οἴνων καὶ ξηρῶν σταφυλῶν, εἰς πάντα τὰ λοιπὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα Κράτη αἱ ρακαὶ ἐξάγονται μόνον ἐκ τῶν οὐσιῶν περιεχουσῶν τὸ ὀλέθριον δηλητήριον. Καὶ ὅμως ὀλέθρια καὶ καταστρεπτικὰ εἰσὶ καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως τῆς τοιαύτης δηλητηριώδους ρακῆς οὐ μόνον ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἔποψιν καθαρῶς οἰκονομικήν. Κατὰ τοὺς λεπτομερεῖς καὶ ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὺς περιεχομένους ἐν τῷ προμνησθέντι ἄρθρῳ τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο Κόσμων» ἐν Γαλλίᾳ στοιχίζει ἡ μὲν ἀξία τῆς ἐτησίως καταναλισκομένης πρὸς πόσιν ρακῆς 90,980,000 φράγκα, ἡ δὲ ζημία ἡ ἐπιγιγνομένη εἰς τοὺς ρακομεθυστὰς ὡς ἐκ τῆς μὴ ἐργασίας [χασομέρια] ἀνέρχεται εἰς 992,771,000 φράγκα· ἐὰν δὲ εἰς τὰ ἀνωτέρω δύο κονδύλια προστεθῶσι φράγκα 70,842,000, ἀναλογοῦσα δαπάνη τοῦ Κράτους διὰ τοὺς ἐν τοῖς νοσοκομείοις ἀσθενοῦντας καὶ νοσηλευομένους ρακομεθυστὰς— ἕτερα φράγκα 2,321,200 ἀναλογοῦσα ἐπίσης δαπάνη τοῦ Κράτους διὰ τοὺς ἐκ τοῦ ρακομεθυσίου τρελλοὺς— ἕτερα φράγκα 3,170,000 ζημία προερχομένη ἐτησίως εἰς τὴν ἐργασίαν ἐν γένει ὡς ἐκ τῶν αὐτοκτονιῶν ἕνεκα τοῦ ρακομεθυσίου καὶ ἕτερα φράγκα 8,894,000 ἀνάλογα δικαστικὰ ἔξοδα τῶν ρακομεθύσων καταδίκων, τὸ φρικτὸν τοῦτο ἐλάττωμα στοιχίζει εἰς τὴν Γαλλίαν 1,138,988,600 φράγκα, ἐκτὸς τοῦ αἴσχους καὶ τῆς καταπτώσεως τοῦ ἀτόμου, ἐκτὸς τῆς ἀταξίας καὶ τῆς καταστροφῆς τῶν οἰκογενειῶν, ἐκτὸς τῆς βλάβης προσγινομένης εἰς τὴν χώραν ὡς ἐκ τῆς νεκρώσεως τόσων ἐργατικῶν χειρῶν, ἐν Γαλλίᾳ μάλιστα ἔνθα ὁ γεωργικὸς πληθυσμὸς κατ' ἔτος ἀραιοῦται καὶ οἱ κτηματίαι προστρέχουσιν εἰς τὰς χεῖρας ξένων ἐργατῶν ὁμόρων κρατῶν.

Ὄχι δὲ μόνον ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ αὐτὰ καὶ ἔτι φρικωδέστερα εἰσὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ρακομεθυσίου. Ὁ ἐν Βασιγκτόνι Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Μ. Everest πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ποιῶν τὸν ἰσολογισμὸν τοῦ ρακομεθυσίου ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ἔλεγε· «... »Ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν ἐν Ἀμερικῇ τὸ »ρακομεθύσι ἐστοίχισε ἄμεσον δαπάνην »τριῶν δυσεκατομμυρίων φράγκων, »κατέστρεψε 300,000 ἄτομα, ἔπεμψε εἰς τὰ »πτωχοκομεῖα 100,000 παιδία, ἔκλεισε τοὐ»λάχιστον 150,000 ἄτομα εἰς τὰς φυλακὰς »καὶ 10,000 εἰς τὰ ἄσυλα τῶν φρενοβλαβῶν, »ὤθησεν εἰς δολοφονίας 1500 ἐγκληματί»ας, ἐπροξένησε 2000 αὐτοκτονίας, ἐνέπρη»σε καὶ κατέστρεψε περιουσίας πλέον τῶν »50,000,000, ἔκαμε 200,000 χήρας καὶ »1,000,000 ὀρφανά.»

Ἀπέναντι τοιούτων καταπληκτικῶν συμπερασμάτων δὲν πρέπει τις νὰ προσδοκᾶ καὶ μάλιστα νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἡ φωνὴ τῆς φιλανθρώπων καὶ τῶν ἀληθῶν φίλων τοῦ λαοῦ καὶ τῶν κοινωνικῶν συμφερόντων δὲν θὰ ὑπερισχύσει ἐντὸς βραχυτάτου μέλλοντος καὶ ὅτι θὰ ὑποχρεώσει τοὺς κυβερνῶντας, πρὸς τὸ συμφέρον μάλιστα τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ, νὰ ἐμψυχώσωσι τὴν εἰσαγωγὴν τῶν τῆς ἀνατολῆς ξηρῶν σταφυλῶν καὶ τῆς ἡμετέρας σταφίδος, ἀφοῦ μέχρι τοῦδε δὲν ἠδυνήθησαν νὰ περιστείλωσι τὴν χρῆσιν τῆς ρακῆς τὰ μέχρι τοῦδε τόσα εἰς ἐνέργειαν τεθέντα μέσα, ἀφοῦ ἡ ἐξ ἑτέρων ὑλῶν ἐξαγομένη ρακὴ ἀναμφιβόλως περιέχει τὸ ὀλέθριον δηλητήριον μὲ τὰ φρικώδη αὐτοῦ ἀποτελέσματα καὶ ἀφοῦ ἡ ἐκ τῶν σταφυλῶν ἐξαγομένη ρακὴ δὲν περιέχει τὸ δηλητήριον τοῦτο;

* * *

ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ

(συνέχεια καὶ τέλος)

Περὶ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Ρώμῃ πραγματευόμενοι προοιμιαζόμεθα ἀπὸ τῶν ἑξῆς τοῦ διασήμου Massi στίχων ἐν τῷ ἄνω ρηθέντι ποιήματι αὐτοῦ «Notti Vaticane».

Come nuvol da nuvolo si nuove,
Parvemi ruinar l'antico tempio
Di Costantino, e di travi e di sassi
Piombar molli divelte, inabissate
Nel baratro di vasti fondamenti,
Sopra questi sorgea tempio novello.
Ma il grande fiorentino a viso aperto
Rampognava Bramante(1) ache abbandoni
Alla sterminatrice opra del ferro
I tesori dell'arte inviolati
Dai barbari e dal tempo? Un'ora estingue
La luce delle patrie ricordanze,
Il saper degli antichi? E lo scarpello
Gittando nella polve, interrogava
Col fulminar del ciglio i monumenti
De' sette colli. Nel delubro eretto!
Dal genero d'Augusto il guardo affisse(2)
Questo predigio dell'antica Roma
Sorga, dicea, più bello in Vaticano. (3)
Già tutto pien della sublime idea
Sopra i caduti muri arduo lavoro
Spingeva al ciel. Nell'atterrita mente

(1) Ἵνα χρησιμεύσωσιν ὡς θεμέλια τοῦ νέου Ναοῦ παρὰ τοῦ Βραμάντου εἶχον ριφθῆ, πολυτιμότατοι ἀρχαῖοι στύλοι!

(2) Τὸ Πάνθεον οἰκοδομηθὲν παρὰ τοῦ Ἀγρίππα τὸ 727 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης.

(3) Ἡ διάμετρος ἐσωτερικῆ τοῦ θόλου εἶναι 190 παλαιστῶν ἤ τε 760 δακτ. μικροτέρα κατὰ 8 δακτυλ. τοῦ ἀρχαίου Πανθέου.

Mi sembrava un Encelado che alzasse
Le immense braccia a pallegiar le rupi.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔθεσε τὸν πρῶτον λίθον τοῦ Ναοῦ τὸ ἔτος 324· ὁ Ὀνόριος ἐκόσμησεν αὐτὸν δι' ἀργυρᾶς θύρας τὸ 625 κλαπείσης παρὰ τῶν Σαρακηνῶν τὸ 846. Κατὰ τὸν ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰῶνα τινὲς Ποντίφηκες ἐπεσκεύασαν τὴν ἀρχαίαν Βασιλικήν. Νικόλαος ὁ Ε' ἐπροτίθετο νὰ ἀνακοδομήσῃ τὸν Ἅγιον Πέτρον κατὰ τὸ σχέδιον Λέοντος Βαπτιστοῦ Ἀλβέρτου· πλὴν μόλις οἱ νέοι τοῖχοι ἐγείροντο ὁ Πάπας οὗτος ἀπεβίωσε, καὶ τὸ ἔργον ἐγκατελείφθη. Τῇ 18 Ἀπριλίου 1506 Ἰούλιος ὁ Β' ἔσχε τὸ κλέος νὰ θέσῃ πάλιν τὸν πρῶτον λίθον. Ὁ Βραμάντης, ὁ Ραφαὴλ, ὁ Ἰουλιανὸς ἐκ S. Gallo, ὁ Μοναχὸς Giocondo ἐκ Βερόνης ἐξηκολούθησαν διαδοχικῶς τὴν οἰκοδομὴν. Ἄπειροι θησαυροὶ ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ ἐξαίσιον τοῦτο ἔργον, ὅπερ ἐφαίνετο ὅτι οὐδέποτε ἔμελλε νὰ συντελεσθῇ. Τότε Παῦλος ὁ Γ' ὡς εἰς ἔσχατον καὶ μόνον λιμένα σωτηρίας ἀπετάνθη εἰς τὴν σοφίαν καὶ τιμιότητα τοῦ Βωναρόττη, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον ἡ ἐπιχείρησις τοῦ Ἁγίου Πέτρου εἶχεν ἐκτεθῇ εἰς λείαν τῆς ἀνθρωπίνου πλεονεξίας. Ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη κόπων καὶ δύο ἑκατομμύρια ταλλήρων, δὲν ἤρκεσαν εἰς τὴν συντέλειαν τῶν ἀναριθμήτων κωδωνοστασίων, στοῶν, στύλων, μαυσωλείων, καλλωπισμῶν, ποικίλων ἀψίδων ἅτινα πάντα εἶχον λάβει ἀρχὴν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς, ἀλλὰ οὐχὶ καὶ τέλος ἕνεκεν τῆς φιλαργυρίας τῶν τεχνιτῶν ἐργαζομένων εἰς τὸ ὀγκῶδες ἐκεῖνο κτίριον. Ὁ Μ. Ἄγγελος κατ' ἀρχὰς ἀπεποιήθη τὴν ἐπιχείρησιν, καλῶς γινώσκων ὅτι ἀναλαμβάνων αὐτὴν, τὸ γῆράς του ἤθελε κορεσθῆ πικρίας καὶ ὀδυνῶν, ἀλλὰ τέλος τὴν παρεδέχθη. «Τὸν Θεὸν καλῶ μάρτυρα, ἔγραφε τῷ Vasari, ὅτι βαρέως φέρω τὴν διεύθυνσιν τοιούτου ἔργου· ἀλλὰ ἐβιάσθην ὅπως συναινέσω τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ Πάπα.» Εἰς διάστημα 15 μόνον ἡμερῶν ἐποίησε τὸ σχέδιον αὐτοῦ καὶ μετὰ 25 ταλλήρων δαπάνης, ἐν ᾧ ὁ S. Gallo ἐδαπάνησε 4 ἔτη ἵνα ἑτοιμάσῃ τὸ ἰδικόν του ἀντὶ 1484 χρυσῶν σκούδων ἤ τε ταλλήρων.

Παρουσιάσαντος τοῦ Μ. Ἀγγέλου τὸ σχέδιόν του, τῇ ὑστεραίᾳ ἔνταλμα Παπικὸν ἀνεδείκνυε τὸν Βωναρόττην διευθυντὴν καὶ Ἀρχιτέκτονα τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Ὁ τεχνίτης ἀνέλαβε τὸ ἔργον ἐφ' ὅρῳ νὰ μὴ παραλάβῃ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν, ἐπιθυμῶν μόνον διὰ τοῦ παραδείγματός του νὰ δειχθῇ μεγαλόδωρος.

Ὁ σοβαρὸς καὶ σεβάσμιος γέρων ἀπολύτου ἐξουσίας καὶ στερρᾶς θελήσεως λαχὼν ἐπορεύθη εἰς τὸν Ναόν. Κατεδάφισεν ὅ,τι εἶχε ποιήσει ὁ S. Gallo καὶ ἀπέπεμψεν ἀνηλεῶς τὸ πλῆθος ἐκεῖνο ἀπατεώνων καὶ κλεπτῶν. Πανταχόθεν τὸ νέον οἰκοδόμημα ἀνυψοῦτο ὡς ἐκ θαύματος ἐν τῷ μεγαλείῳ αὐτοῦ ἁπλοῦν καὶ μεγαλοπρεπές· ἐν διαστήματι τριῶν ἐτῶν συνήρμοσε τοὺς τοίχους εἰσέτι κεχωρισμένους, συνετέλεσε τὰς δύο μεγάλας κλίμακας ἀγούσας εἰς τὸ ἄκρον τῶν ἀψίδων ἃς καὶ ἐνίσχυσε στερεῶν τὰς παραστάδας. Τὸ οἰκοδόμημα ἐφαίνετο ὁσημέραι αὐξάνον ἀποφασίσαντος τοῦ τεχνίτου νὰ ἐμποδίσῃ ὅπως εἰς τὸ μέλλον ὁ φθόνος ἤ τε ἡ φιλαργυρία βεβηλώσῃ αὐτὸ, διὸ παρώτρυνε τοὺς ἐργάτας εἰς ἀδιάλειπτον ἐργασίαν, καὶ πράγματι Παῦλος ὁ Γ'. τὸ 1549 ἀπεβίωσε παρηγορηθεὶς νὰ ἴδῃ τὸ σχῆμα τοῦ μεγάλου Ναοῦ ἀσφαλῶς καταρτισμένον. Ὁ κορινθιακὸς ρυθμὸς ἐπεκράτει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικόν· τὰ ἡμικύκλια, τὰ παρεκκλήσια καὶ τὰ παράθυρα τὰ φωτίζοντα αὐτὰ ἦσαν ἕτοιμα· μετὰ ταῦτα ἄλλοι εἶδον ἐγειρομένην τὴν ἐξωτερικὴν ὑπόβαθρον βάσιν ἐξ ἧς ἔμελλ ν' ἀναβῇ διὰ μιᾶς τάξεως στύλων ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος θόλος, τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἀνθρωπίνου τέχνης.

Δεκαεπτὰ ὁλόκληρα ἔτη μεταξὺ τῶν ἐπελθόντων προσκομμάτων καὶ τῆς διαδοχῆς τῶν Παπῶν ὁ μέγας τεχνίτης ἀνώτερος πάσης διαβολῆς ἐξηκολούθησε πάντοτε ἐργαζόμενος καὶ μοχθῶν μετὰ καρτερίας εἰς τὸ ἐξαίσιον τοῦτο μνημεῖον λογιζόμενος αὐτὸ ὡς τὸ ἱερώτερον καθῆκον τῆς ζωῆς του. Ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ τῷ Δουκὶ τῆς Τυρρηνίας ἔγραφε· «Οὐκ ἔξεστί μοι νὰ ἔλθω πρὸς τῆς Ὑ. Μ. οὔσης σαθερᾶς βουλῆς μου νὰ ἀναθείξω τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ἁγίου Πέτρου εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὥστε μὴ δυνηθῇ πλέον νὰ ὑποστῇ ζημίαν. Μὴ ποιῶν τοῦτο, θὰ ἤμην αἰτία μεγάλου αἴσχους, ἁμαρτίας καὶ καταστροφῆς.» Ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ ἐπληρώθη. Μετὰ τὸν θάνατόν του τὸ γιγαντιαῖον τοῦτο ἔργον θρησκευτικῶς διετέλεσαν οἰκοδομοῦντες κατὰ τὸ σχέδιον αὐτοῦ ὁ Ἰάκωβος della Porta καὶ ὁ Πέτρος Fontana. Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Πέτρου ὀφείλει τὴν ὕπαρξίν του τῷ Μ. Ἀγγέλῳ καὶ ἐκεῖσε ἀκτινοβολεῖ ἡ εὐφυΐα του. Ἐὰν ποτε ἡ μεγάλη αὐτοῦ ψυχὴ ἐπανήρχετο εἰς τὴν γῆν ἐκεῖσε ὤφειλε νὰ διαμείνῃ κατὰ πᾶν δίκαιον· αὐτὸ εἶναι τὸ μνημεῖόν του!

* * *

Μετὰ τοσαύτην δόξαν καὶ μόχθους, μετὰ βίον γέμοντα θριάμβων, ὁ Μ. Ἄγγελος ἐν θλίψει καὶ ταλαιπωρίᾳ διῆγε τὸ γῆράς του. Μόνος ἐπέζησεν εἰς τὸν αἰῶνά του. Ὁ Βραμάντης, ὁ Ραφαὴλ S. Gallo ἀντίπαλοί του, οἱ φίλοι καὶ οἱ ἐχθροί του ἅπαντες ἀπεβίωσαν· εἶχεν ἴδῃ ἀνατέλλοντας καὶ δύσαντας τόσους ἡγεμόνας, Ποντίφηκας καὶ βασιλεῖς! Ἦτο ἀπαρηγόρητος μὴ ἐγκαταλείπων οὐδὲ μαθητὰς οὐδὲ μιμητὰς τοὺς μόνους ἀπογόνους παρὰ τεχνίτου ποθουμένους· κατὰ τὰς ὥρας ἀπαραμυθήτου πικρίας κατέθετε τὸ ἄχθος τῆς ἐνθυμήσεως ταύτης σφυρηλατῶν τὸ μάρμαρον καὶ πλάττων τό σύμπλεγμα ὅπερ ἔμελλε νὰ περικοσμήσῃ τὸν ἔνδοξον τάφον του.

Ἐγκρατὴς δι ἑαυτὸν, γενναῖος τοῖς ἄλλοις ἐνίοτε ἔζη δια τεμαχίου ἄρτου ἐν ᾧ ἐδωρεῖτο μεγάλα ποσὰ πρὸς τοὺς συγγενεις αὐτοῦ, τοὺς ὑπηρέτας, τοὺς πτωχοὺς, καὶ πρὸ πάντων πρὸς τοὺς τεχνίτας· καρτερὸς τῶν κόπων, ἐναντίος τῇ ἡδυπαθείᾳ, αὐστηρὸς, σοβαρὸς καὶ σύννους, ἠγάπα τοὺς ἐρήμους τόπους, ἀπέφευγε τοὺς ἀνθρώπους, ἐμίσει τὴν εὐτέλειαν, ἐφρόντιζε μᾶλλον περὶ τῶν ἄλλων ἢ περὶ αὐτοῦ, ἐκοσμεῖτο στωϊκῆς ἀρετῆς καὶ ἀρχαίου χαρακτῆρος. Διαρκοῦντος τοῦ βίου του δὶς μόνον ἠσθένησε. Ἀπεβίωσε ἐκ χρονίου πυρετοῦ τὴν 17 Φεβρουαρίου 1563 ἄγων τὸ 90 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἡ διαθήκη του ἐξ ὀλίγων λέξεων συνέκειτο. «Παραδίδωμι τὴν ψυχήν μου τῷ Θεῷ τὸ σωμα τῇ γῇ· τὴν περιουσίαν μου πρὸς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς μου.»

Ἀβρὰν ἔθρεψεν ἀγάπην τῷ αὐτοῦ ὑπηρέτῃ Οὐρβίνῳ ὅστις ὑπὸ βαρείας νόσου καταβληθεὶς παρ' αὐτοῦ περιεποιήθη μέχρι τοῦ θανάτου του τὰ μέγιστα καταλυπήσαντος αὐτὸν ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἑπομένης αὐτοῦ ἐπιστολῆς τῷ ἐπιστηθίῳ φίλῳ του Vasari ἥτις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον σπανίας φιλοστοργίας καὶ βαθείας μελαγχολίας.

Φίλτατέ μοι Γεώργιε,

Καλῶς γιγνώσκεις τὸν θάνατον τοῦ Οὐρβίνου μου. Ὁ Θεὸς καλῶν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν, μεγίστην μοὶ ἔδωκε διδασκαλίαν ἀλλὰ ὁ θάνατός του δριμέως ἐτραυμάτισε τὴν τεθλιμμένην καρδίαν μου. Ἐν ᾧ αὐτὸς ἔζησε ἠγάπησα τὴν ζωήν μου, καὶ αὐτοῦ ἀποθανόντος ἔμαθον πῶς νὰ ἀποθάνω, καὶ νῦν ἀναμένω τὸν θάνατον οὐχὶ μετὰ φόβου ἀλλὰ μετ' ἀγαλλιάσεως. Ἔλαβον αὐτὸν πλησίον μου 26 ἔτη καὶ ὑπῆρξε πάντοτε προσφιλὴς καὶ πιστός. Νῦν δὲ ἀφ' οὗ εἶχον πλουτίσει αὐτὸν ἤλπιζον ὅτι ἤθελε χρησιμεύσει στήριγμα καὶ παρηγορία τοῦ γήρατός μου· τοὐναντίον τὸν ἀπώλεσα καὶ δὲν ἀπέμεινε ἄλλη ἐλπὶς ἢ νὰ τὸν ἴδω ἐν τῷ παραδείσῳ. Ὁ ἠρεμαῖος θάνατος αὐτοῦ μοὶ παρέσχε βεβαίαν πεποίθησιν ὅτι ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τῶν εὐχῶν μου. Ἀποθνήσκων ἐλυπήθη μόνον νὰ μὲ ἐγκαταλείψῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ προδοσιῶν καὶ θλίψεων· ἡ ψυχή μου ὅμως εὑρίσκεται μετ' αὐτοῦ ἕως οὗ διαγάγῳ τὸ λοιπὸν τῶν ἡμερῶν μου ἐν σιγῇ καὶ ὀδύνῃ.

Σοὶ συνιστῶμαι Μ. Ἄγγελος Β.

Ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐνταφιάσθη μετὰ μεγίστης πομπῆς ἐν τῷ Ναῷ τῶν ΙΒ' Ἀποστόλων ἐν Ρώμῃ ἀλλὰ τὰ λείψανα αὐτοῦ ἀπαγέντα νῦν ἀναπαύονται ἐν τῷ Πανθέῳ τῆς Φλωρεντίας, ἐν τῷ Ναῷ τοῦ τιμίου Σταυροῦ, διὸ ὁ ἡμέτερος Φώσκολος ἔγραφε·

(Vidi) ... l'arca di colui che nuovo Olimpo
Alzò in Roma a'Celesti . . .

Ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων αὐτοῦ ἐκ Ρώμης εἰς Φλωρεντίαν, ὡς γράφει ὁ Δάνδολος, ὑπῆρξεν εἶδος ἀποθεώσεως.

Τὸ μνημεῖον ψηφισθὲν τῷ Μ. Ἀγγέλῳ παρὰ τοῦ Δουκὸς Κοσμᾶ ἐσχεδιάσθη παρὰ τοῦ Γ. Vasari καὶ ἐξετελέσθη κατὰ τὴν εἰκονογραφίαν καὶ τὴν διακόσμησιν παρὰ Βαπτιστοῦ Lorenzi πρὸς ὃν ἐνεπιστεύθη τὸ ἔργον τῆς προτομῆς καὶ καὶ τοῦ ἀνδριάντος παριστάνοντος τὴν Ζωγραφίαν—Ὁ Ἰωάννης Bandini ἔγλυψε τὸν ἀνδριάντα τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς.—Ὁ Βαλέριος Cioli τὸ ἕτερον τῆς Γλυπτικῆς.—Ὁ Βαπτιστὴς Naldini ἐτοιχογράφησε τὴν Ἀποκαθήλωσιν ἐν τῇ εἰκόνι τῆς προσόψεως, καὶ τοὺς ἀγγέλους κρατοῦντας τὰ παραπετάσματα.

Ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς βάσεως τοῦ μνημείου συντελεσθέντος τὸ 1570 ἀναγινώσκεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή·

D. O. M.
MICHAELI ANGELO BONAROTIO
VETUSTA SIMONIORUM FAMILIA
SCULPTORI PICTORI ET ARCHITECTO
FAMA OMNIBUS NOTISSIMO,
LEONARDUS PATRUO AMANTISS
ET DE SE OPTIME MERITO
TRANSLATIS ROMA EIUS OSSIBUS
ATCUE IN HOC TEMPLO
MAIORUM SUORUM SEPULCRO CONDITIS
COHORTANTE SEREN. COSMO MED.
MAGNO ETRUR. DUCE P. C.
ANN. SAL. MDLXX
VIXIT ANN. LXXXIX. M. XI. D. XV.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τοῦ Μεγίστου Καλλιτέχνου οὗτινος τὰ τρία ἐξαίσια ἔργα, ἡ Δευτέρα Παρουσία, ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Πέτρου θὰ ὦσι τὸ κλέος καὶ τὸ καύχημα τῆς Ἰταλίας, καὶ ἅτινα δὲν θὰ μείνωσι ἄνευ φήμης εἰμὴ πρῶτον διαλυθῇ ἡ Οἰκουμένη εἰς τὴν μνήμην τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἀνακαλέσαμεν. Ἐν ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ προσθέσωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ Μ. Ἀγγέλου ὡς ἐραστοῦ τῶν Μουσῶν ὑπὸ φιλολογικὴν ἔποψιν τὰ ποιήματα

αὐτοῦ ἐξετάζοντες, ἐπειδὴ ἐχρημάτισεν οὐ μόνον «Νέος Ἀπελλῆς ἀλλὰ καὶ Νέος Ἀπόλλων».

Ἂς προσέλθωμεν νῦν, ὦ φίλοι ἀναγνῶσται, διὰ τῆς πτεροφόρου σκέψεως εἰς τὸν τοῦ Μ. Ἀγγέλου τάφον, εἰς τὸ Πάνθεον ἐκεῖνο τῶν ἀγνοτέρων μεγάλων Ἰταλῶν, ἐκεῖ ἔνθα παρὰ τῷ μαυσωλείῳ τοῦ Δάντου τὰ ὀστᾶ ἀναπαύονται τοῦ μάρτυρος ἐκείνου τῆς ἐπιστήμης Γαλιλαίου, οὗτινος ἡ ψυχὴ εἰς τὴν γῆν κατέβη τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Βωναρότης ἐτελεύτησε· καὶ ἂς συνάψωμεν τὴν μνήμην τῶν τριῶν περιφανεστέρων Ἀνδρῶν ἐφ' οἷς κυδροῦται ἡ προσφιλὴς Ἰταλία.

Δημιουργοὶ νέας γλώσσης, νέας τέχνης καὶ νέας φιλοσοφίας θαυμάσομεν ἄπειρον ἐν αὐτοῖς τὴν μελέτην, ἀνωτάτην τὴν τῆς σκέψεως ἐξάσκησιν, θείαν τὴν ἁρμονίαν μετξὺ παιδείας καὶ πίστεως, μεταξὺ διανοίας καὶ καρδίας. Θαυμάσομεν ἴσον ἐν αὐτοῖς τὸν τῆς ἀληθείας πόθον καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς ἀποκαλύψεως αὐτῆς, τὸν τοῦ κάλλους ἔρωτα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ δηλοποιεῖν αὐτό· καὶ θέλομεν συμπεράνει ὅτι ὁ Γαλιλαῖος παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐστάλη ἵνα ἐξηγήσῃ διὰ τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς Ἐπιστήμης τὸ μεγαλεῖον τῆς Κτίσεως, ὅπερ προηγουμένως ὁ Δάντης εἶχεν ἀφιερώσει διὰ τοῦ ᾄσματος καὶ ὁ Μ. Ἄγγελος λαμπρύνει διὰ τῆς τέχνης.

Φ. ΔΙ ΜΕΝΤΟΣ

ΕΝ ΣΦΑΛΜΑ ΓΟΝΕΩΝ ἢ Ο ΕΡΩΣ ΤΙΜΩΡΟΣ

[διήγημα]

(Ὅρα φυλλ. 46)

ΕΣΧΑΤΗ ΠΛΑΝΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΟΣ

Ὁ Νικόλαος προεῖδε τὸν κίνδυνον, καὶ τὸν προεῖδε, διότι εἰς περιστάσεις τοιαύτας πάντοτε αἰσθήματα, ἀλγεινὰ, φρικαλέα ταράττουσι τὴν καρδίαν μας· ἀφ' ἑτέρου αἱ συχναὶ τοῦ Ἰωάννου ἐπισκέψεις εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Ἑλένης, αἱ οὐδέποτε πρότερον παρατηρούμεναι· ἡ ἀνασκευὴ τοῦ οἴκου τῆς Ἑλένης, διάφοροι ἄλλαι προετοιμασίαι, ὁ περιορισμός, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐρωμένης του καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἐνδείξεις τὸν ἠνάγκασαν νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἡ Ἑλένη ἦτο πλέον νύμφη. Ἀλλ' ὅμως ὅσῳ τὸ προαίσθημά του τοῦτο ἐσπάραζε τὴν καρδίαν του, τόσῳ ἀφ' ἑτέρου καὶ ἄλλη τις ἰδέα ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἑλένη οὐδέποτε θὰ κατεπάτει τὴν φιλίαν καὶ τοὺς ὅρκους, τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὰ δάκρυα τὸν ἐνεθάρρυνεν. Ἤλπιζεν, ὅτι αὕτη οὐδέποτε θὰ ἐδέχετο ἕνωσιν μετ' ἄλλου ἐραστοῦ, ὅτι ἅμα τῇ εἰδήσει τῶν γάμων αὐτῆς μετ' ἄλλου ἤθελεν, ἂν οὐχὶ ἀρνηθῇ, ἀλλὰ τοὐλάχιστον εἴπῃ ὅτι ἀγαπᾷ, ὅτι εἶνε δεσμία, ὡς δοῦσα τὸν ὅρκον της· τὰ χείλη της ἐκεῖνα, τὰ ἄλλοτε ὑπὸ εὐσπλάγχνου καρδίας κινούμενα καὶ ἐκφράζοντα ἐν ὅλῃ τῇ ψυχικῇ διαχύσει τὴν σωστικὴν ἐκείνην λέξιν—σὲ ἀγαπῶ—ἤθελον τοὐλάχιστον διὰ τελευταῖον προφέρει τὴν καταδικαστικὴν ἐκείνην καὶ φρικαλέαν ἅμα ἀπόφασιν, ὅτι ἀπεχωρίζετο αὐτοῦ διὰ παντὸς· ἤλπιζε τέλος ὅτι εἰς τὰς ἀγκάλας του διὰ τελευταίαν φορὰν προσπεσοῦσα ἤθελεν ὁμολογήσει ὅτι δὲν ἦτο αὐτὴ τὸ αἴτιον τῆς τραγικῆς ἐκείνης σκηνῆς, τοῦ αἰωνίου χωρισμοῦ των· ἤθελε χύσει ὀλίγα δάκρυα, ἀγνοὺς μαργαρίτας εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἱερῶν ἐκείνων στιγμῶν, ἐρωτικῆς συγκινήσεως καὶ ψυχικῆς ἀγωνίας· ἤθελεν εἴπει μίαν λέξιν ἔτι, ἓν ὕστατον χαῖρε, τὴν ἐπικήδειον ταύτην τοῦ θνήσκοντος ἔρωτός των πλάκα, τῆς συνειδήσεώς της τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν.

Καὶ ὅμως παρήρχοντο αἱ ἡμέραι ἀνεπιστρεπτεί, ὁ Νικόλαος ἤλπιζεν, ἡ Ἑλένη ἠγωνία. Ἦτο ἀνάγκη μιᾶς μόνης καὶ τελευταίας συναντήσεώς των. Ἔπρεπεν, ἀφοῦ ἡ Εἱμαρμένη, ἡ ἀλληλένδετος αὕτη σειρὰ ἀνθρωπίνων συμβαμάτων, ὁ ἀμετάτρεπτος οὗτος νόμος Θεοῦ ἐν τετραγμένῃ διατελοῦντος κατασάσει, ἡ ὑπερτάτη δύναμις, ἡ ἐν ἑαυτῇ περιέχουσα χυμοὺς σκληρότητος καὶ οἴκτου εἰς ἄνισον βαθμὸν καὶ πρὸ τῆς ὁποίας ἅπαντες ἀσκεπεῖς τὴν κεφαλὴν κλίνομεν, ἀφοῦ, λέγωμεν, αὕτη, ὡς κληροδότημα ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς αἰώνιον χωρισμὸν, νὰ δανείσῃ μίαν μόνην στιγμὴν πλησιάσεως, ἂν οὐχὶ ἐξ εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἐκ περιεργίας τί μεταξὺ αὐτῶν διὰ τελευταῖον θὰ ἐλέγετο, θὰ ἐπράττετο.

Ἀνέτειλεν ἡ παραμονὴ τῶν γάμων τῆς Ἑλένης μετὰ τοῦ Ἰωάννου· καιρὸς πλέον δὲν ὑπελείπετο· μετὰ μίαν ἡμέραν καὶ ἡ Ἑλένη ἦτο σύζυγος, ἦτο ξένη... μετὰ μίαν ἡμέραν καὶ ὀλίγας ὥρας τῆς νυκτὸς, ὥρας ἀγρυπνίας, ὥρας βασάνων. Ὦ νεάνιδες! εἴθε νὰ μὴ ἀνέτελλέ ποτε ἡ παραμονὴ τῶν γάμων σας, καθὼς ἐκείνη τῆς Ἑλένης! εἴθε νὰ μὴ δοκιμάσητε ποτὲ τὰς πικρίας, τὰ βάσανα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἡ ἐρῶσα ψυχὴ τῆς Ἑλένης κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπέστη! εἴθε οὐδὲν πρόσκομμα νὰ διακόψῃ τὴν εὐγενῆ πορείαν τῶν αἰσθημάτων σας! Ἀδυνατοῦμεν νὰ περιγράψωμεν τοὺς βηματισμοὺς ἀγωνιώσης καρδίας· ἀδυνατοῦμεν νὰ σκιαγραφήσωμεν εἰ καὶ ἐπ' ἐλάχιστον τοὺς ἐκτραχηλισμοὺς, τοὺς σεισμοὺς, τὰς ἐκφράσεις ψυχῆς τεταραγμένης ἀγωνιώσης, ἐν ὑσάταις τοῦ ἔρωτος στιγμαῖς.

Ἦτο μεσημέριον.

Ὁ ἥλιος δι' ὅλης τῆς θερμότητός του προσεπάθει νὰ θερμάνῃ ὅ,τι ψυχρότερον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ γῆ κατεῖχεν. Ὁ Νικόλαος, τὴν καρδίαν ἔχων παγετώδη, διήρχετο διὰ βραδέων βημάτων πρὸ τῆς οἰκίας τῆς Ἑλένης. Τὴν εἶδε μετὰ ἑπταήμερον ἀπουσίαν εἰς τὸν ἐξώστην της, ἀνὰ χεῖρας κρατοῦσαν τὸ κόκκινον ἐκεῖνο μανδήλιον, σημεῖον ὅτι τὸ ἑσπέρας τὸν περιέμενεν. Ἡ παρουσία της ἐπέφερεν ἐπὶ τῆς παγετώδους καρδίας του, ὅ,τι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ αὐτὸς ὁ ἥλιος, καὶ ἂν ἀκόμη ἠδύνατο οὗτος νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ στήθη του. Τόσην ἰσχὺν ἔχει πολλάκις ἡ παρουσία τοῦ περιλημένου ὄντος! Ἕως οὗ πλησιάσῃ ἡ στιγμὴ ἐκείνη τῆς συναντήσεώς των πολλοὶ παρῆλθον αἰῶνες, αἰῶνες λέγομεν, διότι εἰς τὸν περιμένοντα ἐναγωνίως τί, πᾶσα στιγμὴ μηκύνεται τόσον, ὥστε νομίζει τις ὅτι ζωὴ ὁλόκληρος δύναται νὰ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι ἡ στιγμὴ ἐκείνη εἶναι τόσοι αἰῶνες. Ἀλλὰ καὶ οἱ αἰῶνες παρῆλθον καὶ ἡ στιγμὴ ἐπλησίασεν.

Ὁ Νικόλαος δὲν ἐδειλίασε νὰ πορευθῇ εἰς τὸν γνωστὸν ἐκεῖνον τόπον, ὅπου ἔμελλε διὰ τελευτσίαν φορὰν νὰ ἴδῃ τὴν Ἑλένην του. Ὁ ἔρως παρέχει εἰς τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ μέρος τῆς ἀνδρίας του. Ὁ ἐρῶν εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄφοβος. Ὁ Νικόλαος ἦτο φύσει ἀνδρεῖος· ὁ ἔρως του τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸν κατέστησεν ἀνδρειότερον. Ἀφ' ἑτέρου καὶ ἐὰν ἀνεκαλύπτετο, καὶ ἐὰν τὸν ἐφόνευον θὰ ἀπέθνησκεν ἱπποτικῶς, διὰ δὲ τοῦ ἀχνίζοντος αἵματός του θὰ ἐσφράγιζε τὸν ἔρωτά του, τὸν ἀτυχῆ ἄλλως τε ἔρωτά του, τὸν ὁποῖον ἐμίσει ὁ παραβάτης τῶν ἰδίων του νόμος Θεός, τὸν ἔρωτά του, ὅστις βάσανος θὰ τῷ ἦτο καθ' ὅλην του τὴν ζωήν.

Ἡ Ἑλένη τὸν περιέμενε πρὸ τῆς προσδοκωμένης ὥρας· τὸν περιέμενεν, ὡς ἡ γῆ τὸν ἥλιον ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ὡς ὁ ἀσθενὴς τῆς θεραπείας του τὸ φάρμακον, ὅτε δὲ οὗτος ἐφάνη δὲν ἐπείθετο ὅτι ἐκεῖνος ἦτο ὁ Νικόλαος. Ὑπάρχει τι κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς συναντήσεως ἡμῶν μετὰ τοῦ ἀπομεμακρυσμένου ὄντος, τὸ ὁποῖον ὑπέρ τι καὶ ἄλλο ἀγαπῶμεν, ὑπάρχει δηλαδὴ βαθμός τις χαρᾶς τοιοῦτος, ὅστις μᾶς καθιστᾶ ἀλάλους, συγχέει τὰς ἰδέας μας καὶ ὅστις μᾶς ἄγει πολλάκις νὰ ἀμφιβάλλωμεν, ἐὰν τὸ ὂν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βλέπομεν καὶ ἐγγίζομεν ὑπάρχῃ ἀληθῶς ἢ εἶναι αὐτόχρημα ἀπάτη. Τὴν σύγχυσιν ταύτην τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος οἱ ψυχολόγοι ἀπεκάλεσαν ἔκστασιν· καὶ πολλάκις μὲν αὕτη μετριάζεται, πολλάκις δὲ καὶ ὀλεθρίας ἐπιφέρει συνεπείας. Ἐν τῇ πρώτῃ κατηγορίᾳ αὕτη ὁμιλεῖ, ἐν τῇ δευτέρᾳ σιωπᾷ. Ἡ Ἑλένη εἶχε περιέλθει εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν κατὰ τοῦτο ὅμως ἀκολούθως ἠπόρει, μὴ ἐνθυμουμένη, ἐὰν διὰ τῶν ποδῶν της ἢ διὰ πτήσεως εἶχε φθάσει μετὰ τοῦ Νικολάου εἰς τὰ σκοτεινὰ ἐκεῖνα καὶ ἀπόξενα τῆς οἰκίας της μέρη, τὰ τοσοῦτον προσφιλῆ.

Ἦταν πλέον μόνοι . . . .

Ὀλίγαι στιγμαὶ διημφισβητήτουν ὁλόκληρον τὸ μέλλον των.

Δύο δρόμοι πρὸ αὐτῶν ἠνοίγοντο, ὁ μὲν τῆς φυγῆς, ὁ δὲ τοῦ ἐγκλήματος. Ἀμφότεροι σκοτεινοί, ἀμφότεροι ἐπικίνδυνοι. Πολλοὶ πολλάκις μέμφωνται ἐραστῶν, ἀποτυχόντων εἰς τὸν ἔρωτά των, ἐνῷ ἠδύναντο διὰ τῆς φυγῆς ἢ τοῦ ἐγκλήματος νὰ τύχωσι τοῦ ποθουμένου. Ἐὰν οὗτοι, οἱ τόσῳ ταχεῖς εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των νομίζωσιν ὅτι διὰ τῶν δύο τούτων λεξεων δύνανται τοσοῦτον εὐκόλως νὰ μεμφθῶσιν ἐκείνων, ὡς δηθεν ἀνικάνων ἢ βλακῶν πρὸς ἐπίτευξιν τῶν προθέσεών των, ἃς μαθῶσιν ἤδη ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ Νικολάου ὅτι ἀπατῶνται ἀπάτην οὐχὶ σμικρὰν, ἃς βασανίσωσιν ἐν τῷ νῷ καὶ τῇ συνειδήσει αὐτῶν τὰς δύο των ταύτας λέξεις πρότερον καὶ πρὶν ἢ τοῦ λοιποῦ ἐπιχειρήσωσι νὰ αἰτιαθῶσι ἀλόγως παντὸς δυναμένου πλὴν μὴ εὐδοκιμήσαντος εἰς τὰς ἐρωτικὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις ἃς γνωρίζωσιν ὅτι οὐχὶ αἱ τόσῳ μεγαλαι πράξεις, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα πράγματα τότε μόνον εὐδοῦνται, τότε μόνον καὶ νὰ ἐκτελῶνται πρέπει ὅταν ὁ χρόνος καὶ αἱ περιστάσεις τὰ ἐπιτρέπωσιν. Ὁ Νικόλαος εἶχε καὶ ἄλλα χρέη· ἐξετέλει καθήκοντα πατρὸς, δι' αὐτοῦ διετηρεῖτο πολυμελὴς οἰκογένειαι. Ναὶ μὲν ἐπεδίωκε πάντοτε τύχην καλλιτέραν ἀλλὰ διὰ μέσου τῆς τιμιότητος καὶ οὐχὶ τοῦ δόλου ἢ τοῦ ἐγκλήματος. Τοιαύτην τύχην ἀπεκάλυπτεν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ἑλένης· ἀλλ' ἤδη νέαν αὕτη ἐλάμβανε φάσιν, ἐνῷ οὗτος ἔμελλε νὰ μείνῃ ὁ αὐτός. Ἡ Ἑλένη ἐχωρίζετο αὐτοῦ διὰ παντὸς, μετὰ μίαν ἡμέραν καὶ οἱ θησαυροὶ, τὰ ἀγαθά της ἔμελλον νὰ περιέλθωσιν εἰς τὰς χεῖρας νέου ἐραστοῦ, ἐνῷ αὐτὸς τὰ ἐκράτει πλέον εἰς τὰς χεῖράς του, τὰ πάντα σκοτεινὰ ἢ μᾶλλον ὀλέθρια ἔβαινον πρὸ αὐτοῦ. Ἔκλειε τὸ βαλάντιόν του κενόν, ἔμενε καὶ πάλιν πτωχὸς, πτωχότατος. Ἀλλ' ἀφ ἑτέρου οἱ ἀδελφοί του, ἡ κοινωνικὴ θέσις του, ἡ δυσφημία τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία θὰ προέκυπτεν ἐξ οἱασδήποτε παραφόρου ἐπιχειρήσεώς του, πάντα ταῦτα ἰσχυρῶς συνεκρούοντο ἐν τῇ ψυχῇ του. Ἐν τῇ διαμάχῃ ταύτῃ ἔπρεπε νὰ φανῇ ἀληθὴς ἥρως, καὶ ἐνόσῳ τὸ πάθος του δὲν τὸν ἀπετύρλου, θὰ τὸ ὁμολογήσωμεν ἥρως ἀληθὴς ἐφάνη.

Πρῶτος ὁ Νικόλαος ἔλυσε τὴν νεκρικὴν ἐκείνην σιγήν—«Ἑλένη, τῇ λέγει, ἔμαθον τοὺς γάμους

σου, καὶ δύο τινα αἰσθήματα ἐβλάστησαν ἐν τῇ καρδίᾳ μου. τὸ μὲν χαρᾷ καθόσον δύναται νὰ χαρῇ τις ὅταν βλέπῃ τὴν εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν τοῦ ὄντος ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ, τὸ δὲ λύπης καθόσον δύναται νὰ λυπηθῇ ἐραστής, ἐμμανῶς καὶ ἀθῶς ἀγαπῶν, καὶ ὁ ὁποῖος βλέπει ἑαυτὸν ἠναγκασμένον νὰ κύψῃ τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τῆς σκληρᾶς του εἰμαρμένης καὶ νὰ ἀπωλέσῃ διὰ παντὸς ὅ,τι πολυτιμώτερον καὶ ἁγιωτερον διαρκούσης τῆς ζωῆς του ἐλάτρευσεν. Ἐχάρην, Ἑλένη, διότι πλησίον μου δὲν θὰ σὲ καταστήσω δυστυχῆ· ἐλυπήθην, διότι δὲν δύναμαι νὰ σοὶ ἀναπαύσω τὴν ἀμοιβὴν τῆς τοσαύτης δι' ἐμὲ συμπαθείας σου. Ὦ Ἑλένη, ἀδύνατον νὰ φαντασθῇς ὁποῖα ρομφαία διστόμος διέσχισε τὰ σπλάγχνα μου εὐθὺς ὡς ἤκουσα τὸν χωρισμόν μας, καὶ χωρισμὸν ἄνευ ἐλπίδος... αἰώνιον. Ἀλλ' ἀρά γε εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀποχωριζόμεθα, ὅτι θὰ ζήσωμεν τοῦ λοιποῦ μακρὰν ὁ εἷς τοῦ ἄλλου; Αὕτη εἶνε ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἐρώτων μας; Τοιουτοτρόπως βραβεύονται ὅσοι πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς ἀγαπῶσιν ἢ δαίμων βάσκανος καὶ μισαρὸς τὴν τύχην ἡμῶν ἐφθόνησεν; ὁποῖον νέφος σκοτεινὸν καλύπτει τὸ γλυκοχάραγμα τοῦ ἔρωτός μας; τίς χείμαρρος ἀπελπισίας τὰ αἰσθήματά μας παρασύρει; ὁποῖος τέλος θεὸς, εἰμὴ θεὸς, ἀσπλαγχνος καὶ φθονερὸς εἰς τὸν ἔρωτά μας ἀνθίσταται; Ποῦ, Ἑλένη, αἱ πρῴην ἐλπίδες τοῦ ἔρωτός μας; ποῦ τῶν καρδιῶν μας οἱ πάλαι; ποῦ οἱ προσφιλέστεροί μας πόθοι, τὰ ἱερώτερα ἡμῶν αἰσθήματα; Τόσῳ τάχεως παρῆλθον; Καὶ τὰ φιλήματα, καὶ τὰ δάκρυα καὶ οἱ ὅρκοι καὶ ἡ καρδία σου ἀκόμη Ἑλένη, εἶνε ἀληθὲς ὅτι παρῆλθον; Ὦ προσφιλὲς τῆς Ἑλένης ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐλάτρευσεν ἡ καρδία μου καὶ τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἐξηγιάσθη ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς ψυχῆς μου, ἐγνώρισα τὴν καρδίαν σου ὅτι πάντοτε μὲ ἠγάπησεν, ὅτι πάντοτε ἔλαβε συμπάθειαν καὶ οἶκτον δι' ἐμὲ τὸν δυστυχῆ, καὶ διότι, Ἑλένη μου, μὲ ἠγάπησες, καὶ διότι ἐρέκνης τοιαύτη πρὸς ἐμὲ, ἦλθον πλησίον σου τὴν στιγμὴν ταύτην, οὐχὶ νὰ μεταδώσω τὰς θλίψεις μου εἰς τὴν ψυχήν σου, ἀλλ' ἵνα ἀκούσῃς διὰ τελευταῖον τὰς τελευταίας εὐχάς μου καὶ γνωρίσῃς ὅτι δὲν εἶσαι σὺ τὸ αἴτιον τῆς τραγικῆς ταύτης σκηνῆς, σὺ ἡ ὁποία μὲ ἠγάπησες μέχρις ἀστέρων, μέχρι λατρείας. Ἀλλοίμονον, Ἑλένη, θὰ χωρισθῶμεν καὶ ἐγὼ θὰ φύγω μακράν σου, μακρὰν τοῦ ὀνείρου μου, μακρὰν τῆς μαγικῆς καὶ γλυκείας φωνῆς σου εἰς τόπους ἀγνώστους, τῶν ὁποίων ἡ ἐρημία μου, ἡ παντοτεινὴ σύντροφος τῆς ἀναμνήσεως θέλει σπαράξει τὴν καρδίαν μου. Ναί, θὰ φύγω μακράν σου, καὶ μόνη βάσανος ἡ ὁποία ξεσχίζει τὰ σπλάγχνα μου εἶναι ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἑνωθῶ μετὰ σοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, μετὰ σοῦ νὰ διέλθω τὰς παραχώδεις ἡμέρας μου, μετὰ σοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, μετὰ σοῦ ἤτις ἐπὶ πολὺ ὠκτειρες τὴν δυστυχίαν μου.... Καὶ ὅμως θὰ ἀποχωρισθῶμεν· οὐχὶ διότι αἱ καρδίαι μας τὸ θέλουσιν, ἀλλὰ διότι ἵστανται ἄνωθεν ἡμῶν δυνάμεις ἀνωτέρα, τὰ ἀνθρώπινα διευθύνουσα καὶ τὸν χωρισμόν μας ἀπορασίσασα. Τί νὰ πράξῃ τις ἀπέναντι τῆς τρομερᾶς ἐκείνης θελήσεως; Ἂς ὑπακούσωμεν, Ἑλένη, καιρὸς πλέον δὲν ὑπολείπεται· θὰ φύγω μακράν σου, καὶ ὅπου καὶ ἂν πορευθῶ μια ἀνάμνησις ὅτι ὑπῆρξε καὶ δι' ἐμὲ ποτὲ ἄγγελος οἴκτου καὶ εὐσπλαγχνίας οὐδέποτε θέλει ἐξαλειφθῆ τῆς μνήμης μου. Πλὴν τί λέγω; διατί αἱ λέξεις μου νὰ διασχίζωσι τὴν καρδίαν σου; διατί νὰ ἐξάπτω περισσότερον τὴν φλόγα ἐκείνην τοῦ στήθους σου, ἡ ὁποία βαθμηδὸν βαθμηδὸν σβέννυται, ἐξαφανίζεται; Ἂς παύσω πλεον τοὺς θρήνους μου, ἦλθον ἐνταῦθα δι' ἄλλον τινὰ σκοπόν. Ἔχω τί ἀνώτερον παντὸς ἄλλου νὰ ἐκτελέσω· θὰ παρακαλέσω Ἐκεῖνον, ὅστις ἤδη μὲ στερεῖ τῆς εὐδαιμονεστέρας τῶν εὐτυχιῶν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ὅπως μὴ ὑστερήσῃ καὶ σὲ, παντὸς ἀγαθοῦ καὶ εἰρηνικοῦ κατὰ τὸν λοιπὸν βίον σου. Ναί, εἴθε οὐδέποτε ἡ θλῖψις νὰ ταράξῃ τὴν καρδίαν σου! εἴθε οὐδὲν δάκρυ λύπης νὰ μὴ ὑγράνῃ ποτὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου! εἴθε αἱ ἡμέραι τὰς ὁποίας θὰ διέλθῃς μετὰ τοῦ νέου ἐραστοῦ σου νὰ διαρρεύσωσιν ἐν ἐκστάσει ἀγγέλων Καὶ ἡ αἴτησίς μου αὕτη θέλει εἰσακουσθῆ, διότι εἶναι ἀθῶα, διότι οὐδένα παραβλάπτει. Λησμόνησε, Ἑλένη ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος διὰ παντὸς θὰ σὲ ἐνθυμεῖται, θὰ σὲ ἀγαπᾷ καὶ ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ μὲ λησμονήσῃς, καὶ ἐὰν ἡ ἀνάμνησις τῶν ἐρωτικῶν ἡμερῶν μας ἀνωρελῶς πιέζει τὴν καρδίαν σου, ὦ! χαίρου ὁπόταν ὁ οὐρανὸς τετραγμένος μυκᾶται, ὅταν διαβατικόν τι ὄρνιον ἀφίνῃ γοερὸν κρωγμοὺς ἐπάνωθέν σου, ὅταν ὁ ἀὴρ στενάζει μακρόθεν καὶ σὺ βλέπεις καὶ ἀκούεις ταῦτα. Ταῦτα θὰ ἦνε οἱ μόνοι σύντροφοί μου, τὰ μόνα μειδιάματά μου· διότι τὸ ἔαρ πλησιάζει ἤδη μετὰ σοῦ καὶ χειμὼν βαρὺς ἐπικάθηται ἐπὶ τῆς ψυχῆς μου. Δὲν δύναμαι νὰ εἴπω περισσότερα· εἶναι καιρὸς νὰ σὲ ἀποχαιρετήσω διὰ παντὸς, νὰ καταθέσω πρὸ τῶν ποδῶν σου ὅ,τι εἰς ἄλλας στιγμὰς ἡ καρδία σου μοὶ ἐδάνεισεν. Ἔλθε, Ἑλένη, πλησίον μου, ἐλθὲ διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὰς ἀγκάλας ἐκείνου, ὁ ὁποῖος μόνος ἀφιλοκερδῶς σὲ ἠγάπησε κατὰ τὴν ζωήν σου· ἐλθὲ νὰ αἰσθανθῇς τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας μου, τὴν θερμότητα ὅλην τῶν αὐθορμήτων δακρύων μου. Ἐλθὲ νὰ ἀποπασθῶμεν τελευταῖον εἰς τὴν γῆν ταύτην, νὰ ζητήσω ἐν

ἡμαρτον, ἐὰν ὁ ἔρως μου ποτὲ κατά τι σὲ προσέβαλεν, ἐὰν ἔπταισα, διότι σὲ ἠγάπησα.» Καὶ καθὼς ὁ μαγνήτης ἑλκύει πρὸς τὸ μέρος του τὸν σίδηρον ἢ ἄλλο τι σῶμα καὶ δὲν ἀφίνει τοῦτο, ἐὰν δύναμις ἰσχυροτέρα τοῦ μαγνήτου δὲν ἐπενεργήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, οὕτω καὶ οἱ λόγοι τοῦ Νικολάου προσείλκυσαν εἰς τὰς ἀγκάλας του, τὴν Ἑλένην, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς πλέον θὰ ἀπέσπα ἐκεῖθεν, ἐὰν αὐτὸς ὁ Νικόλαος δὲν τὴν ἠναγκαζε νὰ ἀποσυρθῇ.

Ἡ Ἑλένη ἐθρήνει, καὶ ἐθρήνει ἐνόσῳ οἱ ὀφθαλμοί της εἶχον δάκρυα· ἀλλ' ὅταν καὶ ταῦτα ἐστείρευσαν, ὅτε πλέον ἀπεσπάσθη τοῦ Νικολάου ἤνοιξε καὶ αὐτὴ τὸ ἐρατεινὸν ἐκεῖνο της στόμα, ἐξέτεινε τοὺς κρινοδακτύλους βραχίονάς της ἐπὶ τοῦ Νικολάου, ὡσεὶ ἐπρόκειτο νὰ ὁρκισθῇ ὅρκον φοβερὸν ἁπτομένη ἱεροῦ τινος λειψάνου ἐρρίφθη πρὸ τῶν ποδῶν του καὶ ὑψώσασα τὰ βλέμματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σκότος ἐξέπεμπον λαμπηδόνα μετὰ φωνῆς πενθίμου καὶ ἀποφασιστικῆς εἶπε ταῦτα πρὸς αὐτόν.— «Νικόλαε, ἄγγελε τῆς ψυχῆς μου, ὄνειρον τερπνὸν τοῦ βίου μου, γενοῦ ἵλεως εἰς νέαν, ἡ ὁποία ἐξ αἰτίας σου δυστυχεῖ. Νικόλαε, πίστευσόν μοι σοὶ ὁρκίζομαι ἐν ὀνόματι τῶν ἱερῶν τούτων στιγμῶν, ἐν ὀνόματι τοῦ ἔρωτός μας, ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἢ σὺ θέλει εἶσθαι ὁ μέλλων νυμφίος μου; Διατί τοσοῦτον ἀμφιβάλλεις; δὲν ἀρκεῖ ἡ πίστις μου; δὲν ἀρκοῦσι τὰ δάκρυά μου; Ἐὰν οἱ κληροὶ γονεῖς μου ἡτοίμασαν μὲ ἄλλον τοὺς γάμους μου πρέπει διὰ τοῦτο ἐγὼ νὰ καταπνίξω τὰ αἰσθήματά μου, νὰ διαψεύσω τὸ ὄνειρόν μου, τὰς ἐλπίδας μου, νὰ παραβῶ τοὺς ὅρκους μου καὶ νὰ ἀπέλθω μακράν σου; Ψυχὴ τοσοῦτον ἄπιστος καὶ σκληρὰ εἶνε δυνατόν ποτε εἰς τὰ στήθη μου νὰ κατοικῇ; Νικόλαε, ἐὰν οἱ γονεῖς μου στοχάζωνται ὅτι ὁ ἔρως τῆς θυγατρός των εἶνε ὁρμὴ νεανικῆς ἡλικίας, ἐὰν σκέπτωνται ὅτι δύνανται ψυχραίνοντες τὰ αἰσθήματά μου νὰ μὲ ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ σὲ, ἐὰν ἕνεκα εὐδαιμονεστέρας μου, ὡς νομίζουσι, ἀποκαταστάσεως, θέλουσι νὰ καταστήσωσι δυστυχῆ, ἀθλιέστατον τὸν μόνον τὸν ὁποῖον ποτὲ ἡ ψυχή μου ἠγάπησε, γνώριζε ὅτι ἀπατῶνται, ὅτι σφάλλουσιν· ἐγὼ αὐτὴ θὰ τοὺς διδάξω τί σημαίνει ἀληθὴς ἔρως εἰς τὰ στήθη εἰλικρινοῦς ὄντος. Μ' ἐγνώρισες ἐν τῇ εὐτυχίᾳ, θέλω νὰ λάβῃς ἐγνῶσιν ἐμοῦ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ δυστυχίᾳ. Αὔριον θέλουσι νὰ μὲ στεφανώσωσι μὲ ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον δὲν ἀγαπῶ, τὸν ὁποῖον οἱ γονεῖς μου νομίζουσιν εὐτυχίαν μου, ἀλλὰ καὶ τὸν ὁποῖον ἡ ψυχή μου μισεῖ ὡς δήμιόν της. Εἰς μάτην ἀπέστρεψα ἀπ' αὐτὸν τὰ βλέμματά μου, οἱ γονεῖς μου θεληματικῶς τὸν ἠθελον, τὸν θέλουσιν. Αὔριον ἐκτελῶνται οἱ γάμοι μου. Καιρὸς πλέον δὲν ὑπολείπεται. Ἀσφαλίσθητι, Νικόλαέ μου, ἰδοὺ τὸ μόνον σωτήριον μέσον δι' ἀμφοτέρους. Σῶσε τὴν μόνην, ἡ ὁποία ἄνευ συμφέροντος ἢ κολακείας σὲ ἠγάπησε. Γενοῦ προστάτης μου, ἄλλως ἐπίτρεψον νὰ ζητήσω τὴν σωτηρίαν μου μόνη. Σὺ εἶσαι δι' ἐμὲ τὸ πᾶν· ἄνευ σοῦ ἡ ζωή μου εἶναι μαρτύριον καὶ ἀληθὴς δουλεία. Ἐὰν ὁ ἔρως σου εἶναι ὁποῖος ποτὲ τὸν ὠνειρεύθην, ἐὰν ὑπὸ τὰς λέξεις σου δὲν κρύπτεται ἀπάτη καὶ προδοσία, ἐὰν εἰς τὰ στήθη σου δὲν ἐμφωλεύει καρδία ἀσπλαγχνος καὶ κακοῦργος, ἐὰν τέλος μὲ ἀγαπᾷς καὶ δὲν θέλεις νὰ πέσω πρόωρον θῦμα τοῦ ἔρωτός σου, σῶσον ἐκείνην, τῆς ὁποίας ἡ θνῆσκον ὄνομα θέλει ποτὲ σαλεύει τὰς φρένας σου. Ὑπακούω προθύμως εἰς πᾶσαν σου διαταγὴν, δύναμαι παντοῦ νὰ ἀκολουθήσω τὰ βήματά σου, τὰς δυστυχίας σου, εἶμαι τὸ θῦμά σου. Ἀπάλλαξόν με τῆς δεινῆς ταύτης θέσεώς μου, ἄλλως ὡς μόνην χάριν τὴν ὁποίαν ἤδη πρῶτον ζητῶ παρὰ σοῦ, δός μοι διὰ τῶν ἰδίων σου χειρῶν τὸν θάνατον, τὴν αἰωνίαν εἰρήνην. Ναί, ἀφοῦ τοσοῦτα δάκρυα, ἀφοῦ τοσοῦται παρακλήσεις δὲν ἰσχύουσι νὰ μαλάξωσι τὴν καρδίαν σου, φόνευσόν με, χύσον τὸ αἷμά μου ὑπὸ τὸ σκότος τοῦτο καὶ πείσθητι, καὶ πείσθητι, Νικόλαε, ὅτι ὑπὸ τὴν ἀγωνιῶσαν ἐκείνην ὕλην τῆς Ἑλένης σου ἔπαλλε καρδία ἔρωτος, καρδία εἰλικρινής.»

Τὰς λέξεις ταύτας τῆς Ἑλένης ἠκολούθησε σιγὴ τάφου. Τὸ σκότος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπεκράτει εἰς τὰ ζοφερὰ ἐκεῖνα μέρη ἠμπόδιζε τὴν ὅρασιν ἡμῶν τοῦ νὰ διακρίνωμεν τὰ περαιτέρω. Κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκείνην τῆς ἀδρανείας ἡμῶν ἐν ᾗ διατελοῦμεν ὅπως ἴδωμεν τὰ ἀποβησόμενα, πολλαὶ διὰ τῆς φαντασίας ἡμῶν εἰκασίαι διῆλθον· ἀλλ' ἐκείνη, τὴν ὁποίαν καὶ ὡς ἀληθῆ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν καὶ δημοσίᾳ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν εἶνε ἀληθὲς, ὅτι εἰς τὸ σκότος μόνον τὰ φοβερώτερα ἐγκλήματα διαπράττονται. Εἰς τὸ σκότος ἐπέρχονται σώτειραι ἰδέαι, πολλάκις γίνονται αἱ ἀγαθότεραι πράξεις, λύονται πολλάκις μυστήρια ὑπὸ τῆς ἀνάγκης διδόμενα, διαπλάσσεται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐκεῖ τὴν πρώτην αὐτοῦ κατοικίαν εὑρίσκει. Τὸ σκότος δὲν ἐπλάσθη διὰ τοὺς δαίμονας μόνον. Οὐχὶ βεβαίως. Ἡ νὺξ δὲν εἶνε τὸ κάλυμμα τῶν δαιμόνων, εἶναι ἓν τῶν λαμπροτέρων ἐνδυμάτων τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ σκότος τοῦ ὕπνου, ἀνακουφίζει τὸ πνεῦμα, ὁ σκοτεινὸς ὕπνος τοῦ θανάτου ἀναπαύει τὴν ψυχήν.

Ὁ Νικόλαος ἐξῆλθε τοῦ μέρους ἐκείνου, ὅπου διὰ τελευταίαν φορὰν εἶχε συναντηθῇ μετὰ τῆς ἐρωμένης του, ὅπου τὰ τελευταῖα ἀντήλλαξαν φι-

λήματα, ὅπου δὲν ἔμελλον καὶ πάλιν νὰ συναντηθῶσιν. Οὕτω ποτὲ εἶχον ἐξέλθει τοῦ Παραδείσου ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα εἰς τὸν κόσμον τῆς θλίψεως, ἀφίσαντες ἐκεῖ ὅλας τὰς ἡδονὰς, ὅλα τὰ θέλγητρα βακχείας ἀγγελικῆς, οὐρανίου. Μία φωνὴ ἐδίωξεν ἐκείνους ἐκ τοῦ Παραδείσου, ἡ αὐτὴ φωνὴ ἐδίωξε καὶ τούτους ἐκεῖθεν. Τίς δὲν γνωρίζει τὴν φωνὴν ταύτην; Ἠθέλησεν ἡ Ἑλένη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, νὰ φύγῃ μετ' αὐτοῦ, τὴν κόμην της ἔχουσα λελυμένην εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀνέμων καὶ τὴν ἐνδυμασίαν της ἀτελῆ, ἀλλ' ὁ Νικόλαος τὴν ἠμπόδισε. Λέγουσιν ὅτι ἡ σκιὰ ἢ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ θύματος ἀκολουθεῖ σχεδὸν πάντοτε τὸν δολοφόνον. Μέχρις οὗ ὁ Νικόλαος φθάσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐνόμιζεν ὅτι φάνταρμάτι, νηρυΐς τις λευκοενδεδυμένη τὸν ἠκολούθει, τὸν ἠπείλει. Ἡ συγκεχυμένη φαντασία τοῦ ταραγμένου ἀνθρώπου πολλὰς σκιὰς, πολλὰ ἐνδύματα καὶ φόβητρα διαπλάττει, ἀπεικονίζει. Ὁ ἀνδρεῖος, καθὼς καὶ ὁ παράφρων δὲν ἐκπτοοῦνται εἰς ταῦτα.

ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑΦΟΣ

Ἡ ἡμέρα τῶν γάμων τῆς Ἑλένης μετὰ τοῦ Ροδόλφου ἀνέτειλεν ἐπὶ τέλους.

Ἦτο ἡμέρα μελαγχολικὴ, ἡμέρα ζοφερά.

Φαίνεται ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ φύσις πολλάκις λυπεῖται, πενθεῖ, ὅταν ἡ ἀνθρωπότης παριστᾷ δράματα τραγικὰ, σπαραξικάρδια.

Ἡ Ἑλένη εἶχε πνιγῆ εἰς τὸ πηγάδιον τῆς οἰκίας της....

Ὁ Ροδόλφος εἶχε δολοφονηθῆ παρ' ἀγνώστων...

Εἰς περιστάσεις τοιαύτας πολὺ εὐκόλως ἀνακαλύπτεται ἡ αἰτία.

Τὰ νυμφικὰ ἐνδύματα καὶ τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Ροδόλφου μετεβλήθησαν εἰς σάβανα. Τὰ φορέματα τοῦ γάμου καὶ τὰ βάσανα ἔχουσι πολλὴν τὴν ὁμοιότητα. Καὶ διὰ τῶν μὲν καὶ διὰ τῶν δὲ εἰσερχόμεθα εἰς νέαν ζωήν. Καὶ τὰ μὲν καὶ τὰ δὲ δὲν μένουσι τὰ αὐτά. Τὸ αἴτιον εἶναι ἡ νυμφικὴ παστὰς καὶ ὁ βόρβορος τοῦ τάφου.

Περὶ τὴν πέμπτην τῆς μεσημβρίας ὥραν δύο λείψανα τὸ ἓν ὄπισθεν τοῦ λαοῦ, ὑπὸ χιλιάδων λαοῦ ἀκολουθούμενα ἐφέροντο ἐν ἐπισήμῳ ἐκφορᾷ τὸ νεκροταφεῖον. Οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν συνώδευον πενθίμως διὰ τῶν βραδέων ἤχων των τὰς δύο ἐκείνας κηδείας. Οἱ ἱερεῖς ἐδέοντο τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν τῆς αὐτοκτονιθείσης καὶ τοῦ δολοφονηθέντος. Μόνον εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνου ὑπῆρχει ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος. Τί γνωρίζωμεν;... Ἐπειδὴ ἡ νὺξ ἐπλησίαζεν ἤδη τὰ πτώματα ἔμειναν ἄταφα μέχρι τῆς πρωΐας τῆς ἄλλης ἡμέρας ὁ δὲ λαὸς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια.

Ὅσῳ ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ζοφερὰ, μελαγχολικὴ, τόσῳ ἡ σεληνόεσσα ἐκείνη νὺξ ἦτο λαμπροτάτη εἰς τὴν φύσιν ἐπεκράτει σιγὴ τάφου. Ἐνίοτε κυπάρισσοί τινες καὶ ἰτέαι κινούμενα ἠρέμως προσεπαθουν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης νὰ φωτήσωσιν ἔρημον τινα διαβάτην, ἀλλὰ μάτην· ὁ διαβάτης συνέβαινε νὰ εἶναι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν φοβοῦνται τὰς σκιὰς νὰ εἶνε παράφρων. Ὅτε τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ νεκροθάπται ἦλθον νὰ ἐνταφιάσωσι τὰ δύο ἐκεῖνα πτώματα τῆς χθὲς, ἔμειναν ἔνεοι καὶ ἔκθαμβοι.

Ὁ Ροδόλφος εἶχεν ἐξαχθῆ διαρκούσης τῆς νυκτὸς τοῦ φερέτρου καὶ εἶχε ριφθῆ πολὺ μακρὰν τῆς Ἑλένης· ἐντὸς δὲ τοῦ φερέτρου καὶ παραπλεύρως ἐκείνου τῆς Ἑλένης εὗρον ἄγνωστον νέον μόλις εἰκοσιτετραετῆ, ἐμπεπηγμένον ἔχοντα ἐπὶ τοῦ στήθους του ὀξύτατον ἐγχειρίδιον. Οἱ ὀφθαλμοί του ἦσαν ἔτι ἡμιανοικτοὶ καὶ ἀπλανεῖς· εἰς τὸ στόμα του σαρκαστικός τις ἀπελιθοῦτο γέλως, ἐνῷ ἡ ὄψις του εἶχε τὸ χρῶμα πελιδνόν... ὠχρότατον... Ἦτο νεκρός.

Οἱ νεκροθάπται ἔκυψαν ὀλίγον, παρετήρησαν καλῶς τὸ πτῶμα, τὸ ἀνεγνώρισαν·

Ἦτον ὁ Νικόλαος!

. . . . . .

Νέα τις μετὰ πολὺν καιρὸν διηγεῖτο ὅτι ἐντὸς τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου, ὅπου κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην εἶχον μείνει ἄταφα τὰ πτώματα τοῦ Ροδόλφου καὶ τῆς Ἑλένης, ἤκουσε ἐκεῖθεν διερχομένη σθεναρὰν φωνὴν, κλαυθμηρῶς λέγουσαν «Ἄς ἑνωθῶμεν τοὐλάχιστον, Ἑλένη, εἰς τὸν τάφον.»

Ἡ νέα ἐκείνη ἦτο φίλη τις τοῦ Ροδόλφου, προδοθεῖσα.

Τί ἐζήτει τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκεῖ πλησίον τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου;

Ὦ γῆ, πόσα πόσα μυστήρια ἐγκρύπτεις!

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ.

Τέλος

ΓΝΩΜΙΚΑ.

Ἡ φιλαρχία ἐκείνων οἵτινες εὑρίσκονται εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τοῦ τροχοῦ, ὁ πόθος νὰ στρέψωσιν αὐτὸν ἐκεῖνοι οἵτινες εὑρίσκονται κάτω. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῶν διαιοπραγιῶν· ἡ πρόφασις μεταβάλλεται, ἡ ἀφορμὴ μένει ἀναλλοίωτος, καὶ ἡ ἀμοιβαία μανία διαμένει ἡ αὐτή.

ΣΤΑΕΛ.

ΕΡΑΣΤΗΣ καὶ ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

—

ΕΡΑΣΤΗΣ. ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

Ἀντίλαλε πές μου
Ἡ κόρη ἡ σκληρὴ
Ἐδῶ περπατεῖ
Στενάζει κοντάσου; —Κοντάσου!

Εἰπέ μου τὸ φῶς μου
Ἐδῶ θλιβερὰ
Ἐμὲ μελετᾷ
Μὲ κράζει ζωή της; —Ζωή της!

Τ' ὡραῖο της ὄνομα
Τὸ ἀγαπητὸ
Ποῦ μοῦ 'ναι χρυσὸ
Τὸ ξεύρει κανένας; —Κανένας!

Ἀντίλαλε τάχα
Ἡ κόρη πιστὰ
Ἐμένα ἀγαπᾷ
Ἡ ἀκόμη κ' ἐσένα; —Ἐσένα!

Στὴν ἔρμην ἀγκάλη
Τοῦ βράχου σου, 'πὲ,
Δὲν ἦλθε ποτὲ
Μαζῆ μὲ τ' ἀρνί της; —Τ' ἀρνί της!

Τὸ ἄσπρο κι' ὡραῖο
Ἀρνὶ 'π' ἀγαπᾷ
Κοντάτης πηδᾷ
Καὶ παίζει μ' ἐκεῖνο; —Μ' ἐκεῖνο!

Δὲν πάραπονέθη
Γιὰ 'μέναν' αὐτὴ
Ἡ κόρη ἡ ἀγνὴ
Σ ἐσένα ποτέ της; —Ποτέ της!

Ἡ ἀπόκρισές σου
Ἀντίλαλε αὐταὶς
Εἶν' τάχα σωσταὶς
Μοῦ λὲς τὴν ἀλήθεια; —Ἀλήθεια!

Στὸ βράχο σου ἔρχεται
Νύχτα βαθειὰ
Ἐδὼ 's τὴν Ἐτιὰ
Ἐτούτη νὰ κλαίῃ; —Κλαίει!

Ἐκεῖνα τὸ πλῆθος
Τὰ μαῦρα μαλλιὰ
Στοὺς ὤμους πικνὰ
Τὰ ἔχει λυμμένα; —Λυμμένα!

Ἀντίλαλε ἀφίνεις
Αὐτὸν τὸν πικρὸ
Στερνὸ στεναγμὸ
Γι' αὐτὴ, 'ποῦ σ' ἀφίνω; —Ἀφίνω!

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Γ. ΚΑΨΟΚΕΦΑΛΟΣ

ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΘΑΜΥΡΙΔΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΑ ΔΙΑΤΡΙΒΗ 1)

Φίλτατέ μοι Ἀνδρέα,

Μὲ προτρέπεις νὰ σοὶ γράψω διὰ τὴν «Κυψέλην». Σοὶ ὁμολογῶ ἀνυποκρίτως ὅτι μόλις σήμερον ἠδυνήθην νὰ διακρίνω τὴν στειρότητα τῆς κεφαλῆς μου, τοῦθ' ὅπερ ἀποδοτέον ἅμα μὲν εἰς τὸν λογιστικὸν βίον, ὃν ἀπὸ διετίας διάγω, ἅμα δὲ εἰς τὴν ἀπὸ τῆς μυριπνόου καὶ ποιητικῆς Ζακύνθου ἀπομάκρυνσίν μου. Ἀλλὰ καί περ μακρὰν αὐτῆς ζῶν, καί τοι τὰ μελῳδικὰ τῶν ἡδυφώνων αὐτῆς κατοίκων ἄσματα δὲν διεκνοῦνται μέχρι ἐμοῦ, καί τοι τῶν ποικιλοχρώμων αὐτῆς ἀνθέων ἡ εὐωδία, δὲν μὲ μεθύσκει πλέον, οὐδ' ὁ φλοῖσβος τῶν ἐπὶ τῆς ἠϊόνος ἠρέμα θολωμένων κυμάτων κατακηλεῖ τὰ ὦτά μου, οὐχ ἧττον διὰ τῆς φαντασίας εὑρίσκομαι ἔσθ' ὅτε ἐν μέσῳ τῆς προσφιλοῦς πατρίδος ὁσφραινόμενος τὸ ἡδὺ τῶν ἀνθέων της ἄρωμα καὶ ἐνασμενίζων ἐπὶ τοῖς μελῳδικοῖς ἄσμασιν, ἅπερ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς κατὰ τὰς θελκτικὰς τοῦ θέρους νύκτας ὑπὸ τὰς μαρμαρυγὰς τῆς θυγατρὸς τοῦ Ὑπερίωνος οἱ φιλόμουσοι συμπολῖται ἡμῶν καθ' ὁμίλους ᾄδουσι. Καὶ οὕτω καθιστῶ ἧττον ἀνιαρὸν τὸν βίον.

Σ. Δ.—Εὐχαριστῶ καταχωρίζομεν εἰς τὰς στήλας τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, τὸ ἄνω περὶ τοῦ «Παθήματος τοῦ Θαμύριδος» ἄρθρον τοῦ ἐν Πύργῳ διαμένοντος λογίου συμπολίτου ἡμῶν κ. Ἀνδρ. Βλαχοχρήστου, ἀποσταλὲν ἐν εἴδει ἐπιστολιμαίας διατριβῆς πρὸς τὸν ποιητὴν κ. Ἀνδρ. Μαρτζώκην.

* * *

Ἐὰν ἤμην Θάμυρις ἤθελον προκαλέσει ὡς ἐκεῖνος τὰς Μούσας, οὐχὶ βεβαίως ἵνα ἀντιμετρηθῶ πρὸς αὐτάς, ἀλλ' ἵνα μάθω τὴν αἰτίαν, ἧς ἕνεκεν ἀποφεύγουσι νὰ ἐπιδαψιλεύωσι καὶ εἰς ἐμὲ τὴν ἑαυτῆς εὔνοιαν. Ἔχων ὅμως ὑπ' ὄψει τοῦ Θαμύριδος τὸ πάθημα προτιμοτέραν τῆς προκλήσεως κρίνω τὴν θωπείαν. Καὶ αἱ Μοῦσαι εἶναι γυναῖκες καὶ αἱ γυναῖκες, ὡς γινώσκεις, δὲν ἀγρεύονται διὰ προκλήσεων καὶ ὑποβλεμμάτων, ἀλλ' ἀπαιτοῦσι θωπεύματα καὶ εὐπείθειαν· ἴσως δὲ διὰ τοῦ μέσου τούτου κατορθώσω νὰ τὰς ἐξευμενίσω καὶ οὕτως ἀναδειχθῶ καὶ ἐγὼ εἷς τοὐλάχιστον ἐκ τῶν εὐδαιμόνων chevaliers de grâce.

* * *

Ἐμνήσθην ἀνωτέρω τοῦ Θαμύριδος, φρονῶν δὲ ὅτι διαλαμβάνων ἐνταῦθα ὀλίγα περὶ αὐτοῦ θέλω κατορθώσει νὰ συμπληρώσω τὴν παροῦσαν· ἄρχομαι πετῶντι καλάμῳ τοῦ ἔργου. Ἡ μυθολογία εἶναι θησαυρὸς ἀνήνυτος· ἐκεῖθεν οἱ ποιηταὶ ἀντλοῦσι τὰ ὡραιότερα τῶν θεμάτων αὐτῶν· ἐγὼ δὲ καίτοι ὡς γινώσκεις, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔθραυσα τὴν στιχοπλόκον γραφίδα μου, ἡδύνομαι ὅμως ἀναγινώσκων τὴν μυθολογίαν εἰ καὶ δὲν πιστεύω τοὺς μύθους, ὥσπερ δὲν ἐπίστευον αὐτοὺς ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων.

* * *

Ὁ Θάμυρις λοιπὸν ὢν περίπυστος κιθαριστὴς ἤρισε ποτὲ πρὸς τὰς Μούσας, συνεφώνησε δὲ νὰ πλησιάσῃ ἁπάσας ἂν κρείττων αὐτῶν ἤθελεν ἀναδειχθῆ· ἐὰν ὅμως ἤθελεν ἡττηθῆ παρεδέξατο νὰ ὑποστῇ οἱανδήποτε ὑπὸ τῶν Μουσῶν ἐπιβληθησομένην αὐτῷ ποινήν. Ὁ μουσολάτρις Θάμυρις, ὡς εἰκός, ἡττήθη, ὑπέστη δὲ τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ ποινὴν ἀγογγύστως. Ἀλλ' αὕτη ἦν τόσῳ τρομερὰ ὅσῳ μεγάλη ἦτο ἡ ἀναίδεια καὶ ἐπιθυμία τοῦ μουσομανοῦς Θαμύριδος. Δὲν ἐπεθύμει οὗτος μίαν ἢ δύο τῶν Μουσῶν νὰ πλησιάσῃ, ἀλλ' ἁπάσας!

Φαντασθήτω πᾶς τις τὴν τόλμην τοῦ ἀνδρὸς ἀποφασίσαντος νὰ ρίψῃ κατὰ πρόσωπον τὸ χειρόκτιον (ἐὰν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρχον χειρόκτια) πρὸς ἐννέα ναὶ μὲν θεάς, ἀλλ' ὁπωσδήποτε γυναῖκας, αἵτινες, ὡς ἕκαστος ἐννοεῖ, χολωθεῖσαι κατὰ τοῦ αὐθάδους τούτου καὶ συνωμόσασαι, τίς οἶδεν δ' ὁποίαν ὑπόσχεσιν τοῖς κριταῖς δοῦσαι, κατέβαλλον τὸν ἀντίπαλον καθυπέρτεραι αὐτοῦ ἀναδειχθεῖσαι.

Οὕτως ὁ μουσοθήρας Θάμυρις ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῶν Ἑλικωνιάδων στερηθεὶς ὁ τάλας τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς κιθαρῳδίας.

* * *

Τοῦ Θαμύριδος τὸ πάθημα τοῦτο ἦν διδακτικώτατον, φαίνεται τοῖς μεταγενεστέροις μάθημα, καθόσον ἀγνοῶ ἂν ἄλλος τις ἤγειρεν ἀπέναντι τῶν Μουσῶν οὕτω θρασεῖαν τὴν κεφαλὴν ἢ ἤρισε πρὸς αὐτὰς περὶ μουσικῆς.

Βεβαίως σύ, φιλτατέ μοι, δὲν φοβεῖσαι τὴν Καλλιόπην· γνωρίζων ὅτι εἶσαι εἰς ἄκρον ὀλιγαρκὴς πέποιθα ἀδιστάκτως ὅτι οὐδέποτε θὰ συλλάβῃς ἐν τῷ νῷ ἰδέαν ἐμφερῆ τῇ τοῦ Θαμύριδος. Εἷς πρὸς μίαν δύναται καί πως νὰ συνάψῃ μάχην. Εἷς ὅμως πρὸς ἐννέα τῶν ἀδυνάτων εἶναι νὰ μὴ ὑποστῇ ὅτι ὁ δύστυνος Θάμυρις ὑπέστη. Ἄλλως τε δὲ ἡ προσφιλής σοι θεὰ τοσοῦτον εὐμενῶς πρὸς σὲ διάκειται ἀπὸ δεκαετίας ἤδη, ὅτε τῇ ἐξέφρασα τὸν πρὸς αὐτὴν διακαῆ ἔρωτά σου, ὥστε τὰ ἄνθη, ἅτινα ἔκτοτε σοὶ ἐπιτρέπει ἐκ τοῦ λειμῶνος αὐτῆς νὰ δρέπῃς καὶ καλλίχροά εἰσι καὶ μύρου δὲν στεροῦνται. Ἀνασκολοπισμοῦ δ' ἄξιος θὰ ἦσο ἐὰν, ἔστω καὶ καθ' ὕπνους, διενοεῖσο νὰ ἐγκαταλίπῃς τὴν θεάν σου ἢ κατ' αὐτῆς νὰ μεμψιμοιρήσῃς.

* * *

Ἀγαπῶ τοῦ κύκνου καὶ τῆς ἡδυεποῦς ἀηδόνος τὸ ᾆσμα, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπεθύμησα νὰ συνάψω σχέσεις μετὰ τῆς λῃστοφόρου ἀκρίδος. Καὶ ὅμως οἱ ἀρχαῖοι περὶ πολλοῦ ποιούμενοι τὴν ἀκρίδα ἔτασσον αὐτὴν παραπλεύρως τοῦ κύκνου καὶ τῆς ἀηδόνος, εἶχε δὲ καὶ τὸ ἔντομον τοῦτο ἀφιερωθῆ εἰς τὰς Μούσας μετὰ τῶν δύο λαμπρῶν πτηνῶν. Ἐὰν ἑπομένως αἱ Μοῦσαι ἀπεδέξαντο νὰ ἀφιερώσωσιν αὐταῖς τὴν ἀκρίδα, εὐελπιστῶν ὅτι καὶ οἱ ἀναγνῶσται τῆς «Κυψέλης» θέλουσι φανῆ ἐπιεικεῖς ἀναγινώσκοντες τὰς γραμμὰς ταύτας, ἃς ἐχάραξα· ἅτε μὴ ἐφιέμενος νὰ ἐκλειφθῶ ὅτι δὲν τείνω φιλήκοον οὖς εἰς τὰς προσκλήσεις τῶν περιποθήτων φίλων, ἐν οἷς τάσσω καὶ σὲ, φίλτατέ μοι Ἀνδρέα.

Ἐν Πύργῳ, 1886.

ΑΝΔΡ. ΒΛΑΧΟΧΡΗΣΤΟΣ.